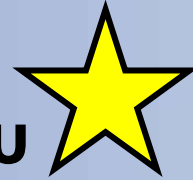

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

Στέλλα Σωτηρίου

Στυλιανή Κορδονούρη

Αικατερίνη Ζαφρανίδου

Κοινωνική & Πολιτική Αγωγή

Γ΄ Γυμνασίου

4ος τόμος

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Γ΄ Γυμνασίου

4ος τόμος

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος Ομότιμος
Καθηγητής του Α.Π.Θ Πρόεδρος του
Παιδαγωγικού Ινστιτούτου**

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού
εκπαιδευτικού υλικού με βάση το
ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης**

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

**Αναπληρωτές Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Κ. Παληός**

Σύμβουλος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου

Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Στέλλα Σωτηρίου, *Νομικός,
Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης*
Στυλιανή Κορδονούρη, *Νομικός,
Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης*
Αικατερίνη Ζαφρανίδου, *Κοινωνιο-
λόγος, Εκπ. Β/θμιας Εκπαίδευσης*

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αναστασία Αθανασούλα-Ρέππα
Αναπλ. Καθηγήτρια της Α.Σ.ΠΑΙ.ΤΕ
Βασίλειος Μπούρμπουλας
Σχολικός Σύμβουλος
Σοφία Ροδίτου, *Νομικός,
Εκπαιδευτικός Β/θμιας Εκπ/σης*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Κλειώ Γκιξελή
Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Αντώνιος Μαστραπάς, *Φιλολόγος,*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Παύλος Μάραντος, Σύμβουλος
Νομικών/Πολιτικών Επιστ. στο Π.Ι.
Νικόλαος Πετρόπουλος
Σύμβουλος Κοινωνιολογίας στο Π.Ι.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Παύλος Μάραντος, Σύμβουλος
Νομικών/Πολιτικών Επιστ. στο Π.Ι.

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
«ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ -
MULTIMEDIA A.E.»

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας Υπουργείου
Παιδείας, Διά Βίου Μάθησης και
Θρησκευμάτων

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ**

**Στέλλα Σωτηρίου
Στυλιανή Κορδονούρη
Αικατερίνη Ζαφρανίδου**

**Κοινωνική και
Πολιτική Αγωγή**

Γ΄ Γυμνασίου

4ος τόμος

12 Δικαιώματα και Υποχρεώσεις

- **1. Αντιστοιχία δικαιωμάτων και υποχρεώσεων**
- **2. Προστασία των δικαιωμάτων**
- **3. Τα Ατομικά δικαιώματα**
- **4. Τα Πολιτικά δικαιώματα**
- **5. Τα Κοινωνικά δικαιώματα**

Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις σου είναι συνδεδεμένα με την κατοχύρωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Γι' αυτό μπορείς να διαβάσεις πάλι το κεφάλαιο για την εξέλιξη των πολιτευμάτων, το κράτος δικαίου και το κοινωνικό κράτος.

Το διήγημα «Ο δρόμος για το Βούπερταλ» από τη συλλογή «Τα θολά τζάμια» του Δημ. Νόλα θα

σε βοηθήσει να καταλάβεις τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ομάδες των μεταναστών σήμερα. Με αυτόν τον τρόπο θα κατανοήσεις πόσο σημαντικό είναι να σεβόμαστε τα ατομικά δικαιώματα όλων, ανεξάρτητα από φύλο, αναπηρία, γλώσσα, θρησκεία ή εθνικότητα.

Οι ταινίες « Αγνοούμενος» του Κ. Γαβρά και «Δικτάτορας» του Τσ. Τσάπλιν θα σου δείξουν τι σημαίνει πολιτεία χωρίς εγγυήσεις δικαιωμάτων για τους πολίτες. Η Ταινία «Οι νύφες» του Π. Βούλγαρη αποτυπώνει παραστατικά την κατάσταση της Ελληνίδας, όταν ούτε η ισότητα των φύλων, ούτε τα κοινωνικά δικαιώματα είχαν κατοχυρωθεί στην ελληνική Πολιτεία.

Μπορείς να αναζητήσεις στις ιστοσελίδες της Διεθνούς Αμνηστίας www.amnesty.gr και του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου www.mfhr.gr , πληροφορίες σχετικές με τα ατομικά δικαιώματα.

Είναι σημαντικό να γνωρίσεις τα δικαιώματα που σου εξασφαλίζει η δημοκρατική Πολιτεία. Η άγνοια των δικαιωμάτων ευνοεί τις προκαταλήψεις, αφήνει ελεύθερο το πεδίο για κοινωνικές διακρίσεις και επομένως για καταπάτηση των αρχών της δημοκρατίας. Είναι εξίσου σημαντικό να κατανοήσεις και την υποχρέωση σου ως μέλους της Πολιτείας, να ασκείς αυτά τα δικαιώματα με σεβασμό και αλληλεγγύη για τα δικαιώματα όλων των άλλων μελών του κοινωνικού συνόλου.

Ιστορική εξέλιξη των δικαιωμάτων του ατόμου

5ος-4ος αιώνας π.Χ.

- Στη δημοκρατική πόλη της αρχαίας Ελλάδας, ο ελεύθερος πολίτης αποφασίζει ο ίδιος για τα δικαιώματά του (άμεση δημοκρατία)
- Με νόμο αναγνωρίζονται τα δικαιώματα της ίσης μεταχείρισης των πολιτών (ισονομία) και της ίσης δυνατότητας λόγου (ισηγορία)
- Φιλόσοφοι όπως ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης μελετούν τη φύση της κοινωνίας

1215 μ.Χ.

- Στην περίοδο του Μεσαίωνα οι προσωπικές ελευθερίες είναι ανύπαρκτες
- Με τη Magna Charta κατοχυρώνονται για πρώτη φορά τα δικαιώματα των ευγενών απέναντι

στην απόλυτη εξουσία του Βασιλιά της Αγγλίας

17ος αιώνας

- Σε συνθήκες απόλυτης μοναρχίας στην Ευρώπη, πολιτικοί, φιλόσοφοι και στοχαστές εκφράζουν την ανάγκη περιορισμού της απόλυτης εξουσίας του μονάρχη**
- Ο John Locke υποστηρίζει την ανάγκη ύπαρξης ενός “κοινωνικού συμβολαίου”, με βάση το οποίο το ελεύθερο άτομο παραχωρεί κάποιες ελευθερίες του στην πολιτεία**

18ος αιώνας

- Οι ιδέες του Διαφωτισμού στην Ευρώπη προβάλλουν την ανάγκη κατοχύρωσης ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων**
- Γάλλοι στοχαστές, όπως ο Ρουσό, ο Βολταίρος και ο Μοντεσκιέ,**

αναπτύσσουν τις ιδέες τους για τις οικονομικές, θρησκευτικές και πολιτικές ελευθερίες

→ Ψηφίζεται η Αμερικάνικη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (1776) από τους αντιπροσώπους των 13 Αμερικανικών πολιτειών

→ Με τη Γαλλική επανάσταση ψηφίζεται η Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου (1789-1791), η οποία κατοχυρώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα

19ος αιώνας

Κάτω από την επίδραση των ιδεών του Διαφωτισμού, ο Ρήγας συντάσσει σχέδιο Συντάγματος (1797), που περιλαμβάνει διακήρυξη ανθρωπίνων δικαιωμάτων (“όποιος συλλογάται ελεύθερα, συλλογάται καλά”)

→ Όλα τα συντάγματα της ελληνικής Επανάστασης περιλαμβάνουν κατάλογο ατομικών δικαιωμάτων (Επίδαυρος, Αστρος, Τροιζήνα)

→ Στην Ευρώπη, η βιομηχανική επανάσταση γεννά τις σοσιαλιστικές θεωρίες, οι οποίες προβάλλουν την οικονομική ισότητα του ατόμου

→ Πολλά κράτη ψηφίζουν συντάγματα με Θεμελιώδη Δικαιώματα του ατόμου (Λατινική Αμερική 1824, Βέλγιο 1831, Γερμανία 1849, Ελβετία 1874)

20ος αιώνας

→ Μετά τους δύο παγκοσμίους πολέμους και τη νίκη των Δημοκρατικών αρχών κατά του φασισμού, τα δικαιώματα του ατόμου προστατεύονται διεθνώς με την ίδρυση του Ο.Η.Ε. και την

Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

→ Στα συντάγματα των δυτικών χωρών, εισάγονται τα κοινωνικά δικαιώματα (υποχρέωση του κράτους για παροχές υγείας, παιδείας, περίθαλψης)

12.1 Αντιστοιχία Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων

Όπως είδαμε στον πίνακα, τα δικαιώματα του ατόμου κατοχυρώθηκαν στα σύγχρονα κράτη σταδιακά, με την εξέλιξη των δημοκρατικών πολιτευμάτων:

- Τα ατομικά δικαιώματα (ατομικές ελευθερίες, ισότητα) και τα πολιτικά δικαιώματα (συμμετοχή στην πολιτική ζωή) κατοχυρώνονται στα περισσότερα Συντάγματα από τον**

18ο μέχρι και τις αρχές του 20ου αιώνα, με στόχο τον έλεγχο και περιορισμό της απόλυτης εξουσίας του μονάρχη και την προστασία του ατόμου.

• Στις σύγχρονες κοινωνίες του 20ου αιώνα, το κοινωνικό κράτος (βλ. κεφ.8.4) αναγκάζεται να παρέμβει για την προστασία του ανθρώπου από τη στέρηση των βασικών όρων ζωής. Με αυτόν τον τρόπο κατοχυρώνονται τα κοινωνικά δικαιώματα (δικαιώματα στην υγεία, την παιδεία, την εργασία κ.ά.).

Όπως κάθε κοινωνικός ρόλος (κεφ. 3) προσδιορίζεται από ένα σύνολο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, έτσι και ο ρόλος του πολίτη συνδέεται με δικαιώματα αλλά και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις. Ο πολίτης έχει το δικαίωμα να γίνονται

σεβαστές οι πολιτικές και θρησκευτικές του πεποιθήσεις ή το άσυλο της κατοικίας του, αλλά έχει και την υποχρέωση να σέβεται και να προστατεύει τα αντίστοιχα δικαιώματα όλων των άλλων μελών της Πολιτείας. Σε αντίθετη περίπτωση μιλάμε για κατάχρηση δικαιώματος, δηλαδή ασκούμε το δικαίωμα μας σε βάρος των άλλων («Η καταχρηστική άσκηση δικαιώματος δεν επιτρέπεται» άρθρο 25 παρ.3 Συντ.).

Εξάλλου, η σύγχρονη κοινωνία πολιτών, όπως είδαμε σε προηγούμενο κεφάλαιο (9.4.β), απαιτεί έναν πολίτη που ενδιαφέρεται και συμμετέχει στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου με αλληλεγγύη και σεβασμό προς τους άλλους.

Τα δικαιώματά μας επομένως περιορίζονται από αντίστοιχες υποχρεώσεις:

α) Υποχρέωση κοινωνικής ευθύνης και αλληλεγγύης, στο πλαίσιο της σύγχρονης κοινωνίας πολιτών. Αυτό σημαίνει ότι όλα τα δικαιώματα προϋποθέτουν την υποχρέωση σεβασμού προς το κοινωνικό σύνολο (π.χ. έχω την υποχρέωση να σεβαστώ το βιβλίο που δανείστηκα από τη σχολική βιβλιοθήκη, να δώσω μέρος της ατομικής ιδιοκτησίας μου για την κατασκευή δρόμου, να χρησιμοποιώ το περιβάλλον χωρίς να το ρυπαίνω ή να το εξαντλώ).

β) Υποχρέωση τήρησης του Συντάγματος και των νόμων. Τόσο το Σύνταγμα (π.χ. φορολογική, στρατιωτική, εκπαιδευτική και εκλογική υποχρέωση) όσο και οι νόμοι (π.χ. ώρες κοινής ησυχίας, κανονισμοί για λύματα βιομηχανιών, περιορισμοί ατομικής ιδιοκτησίας),

περιορίζουν τα δικαιώματα των ατόμων, προς όφελος του δημόσιου συμφέροντος.

γ) Υποχρέωση όλων των πολιτών να υπερασπίζονται τη δημοκρατία. Τα δικαιώματα του ατόμου αποτελούν τη βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η υπεράσπιση επομένως της δημοκρατίας σημαίνει υπεράσπιση των δικαιωμάτων και γι' αυτό αποτελεί υποχρέωση του πολίτη που προβλέπεται από το Σύνταγμα (άρθρο 120).

«Το ηθικόν σύνορον της ελευθερίας είναι τούτον το ρητόν: Μη κάμεις είς τον άλλον εκείνο όπου δεν θέλεις να σού κάμει». Σύνταγμα τον Ρήγα 1797

«Το άτομο έχει υποχρεώσεις προς την κοινότητα, μέσα στην οποία μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και

**πλήρης ανάπτυξη της προσωπικό-
τητάς του». Άρθρο 29 Οικουμενι-
κής Διακήρυξης Δικαιωμάτων του
Ανθρώπου 1948**

**«Το κράτος δικαιούται να αξιώνει
από όλους τους πολίτες την εκπλή-
ρωση του χρέους της κοινωνικής
ευθύνης και εθνικής αλληλεγγύης».**

**Άρθρο 25 παρ.4 Συντάγματος
2001**

**Σε διάστημα δύο αιώνων και τα τρία
κείμενα θέτουν το θέμα των
υποχρεώσεων του μέλους ενός
κοινωνικού συνόλου.**

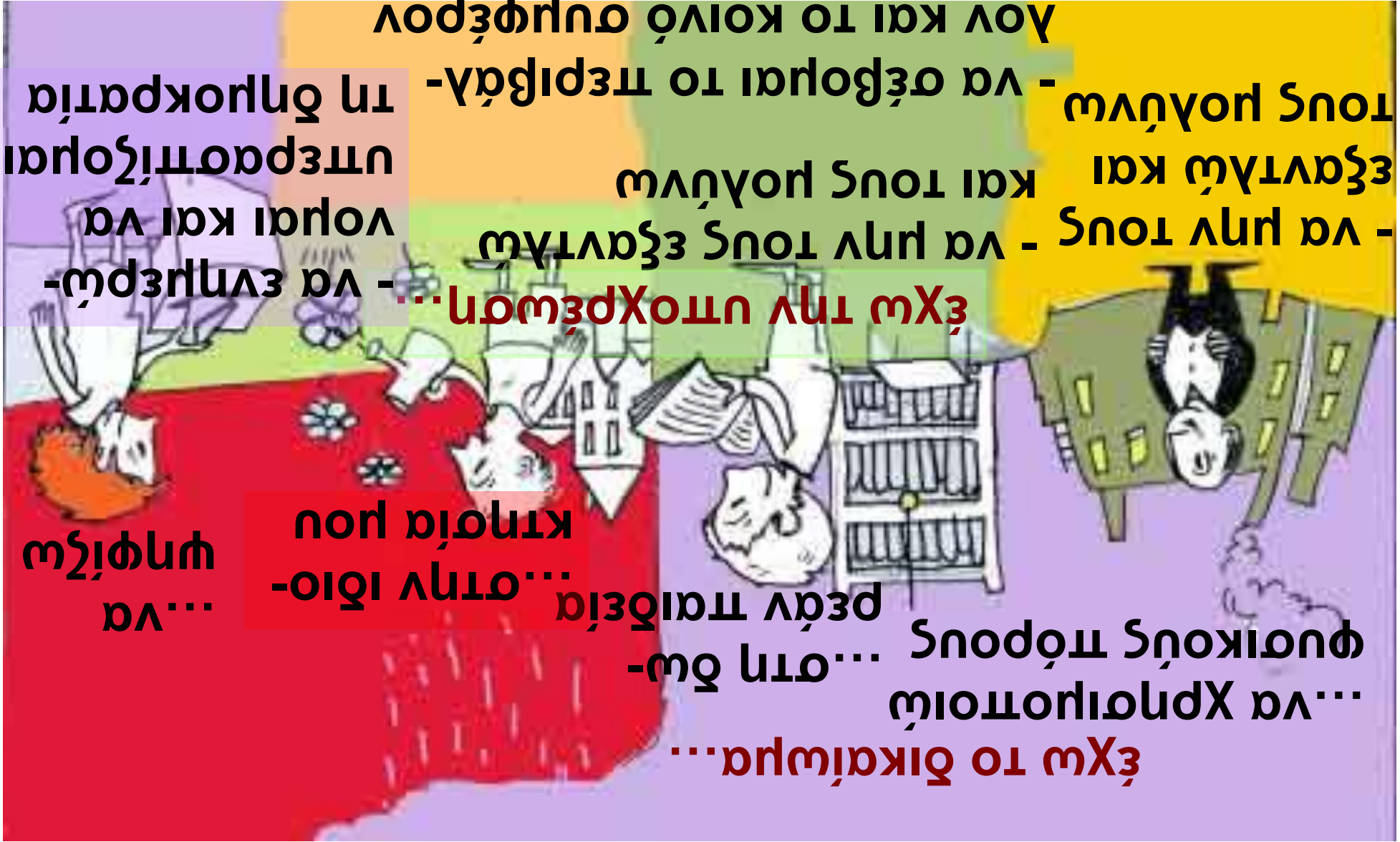
**✍ Σχολιάστε τα στην τάξη. Να κατα-
γράψετε μια σειρά δικαιωμάτων και
στη συνέχεια να συζητήσετε τις
αντίστοιχες υποχρεώσεις.**

φωτ.12.1 Ποια δικαιώματα των άλλων καταπατώ όταν σταθμεύω το όχημά μου στις ειδικές για ΑΜ.Ε.Α προσβάσεις των πεζοδρομίων; Όταν διαμαρτύρομαι ως γείτονας για την ανέγερση εστίας για ψυχικά ασθενείς; Όταν διαμαρτύρομαι για τη φοίτηση παιδιών μειονοτήτων στο σχολείο μου;

✎ Ανά δύο μαθητές να γράψετε διαλόγους με δικαιώματα και υποχρεώσεις, όπως στο παραπάνω σκίτσο. Στη συνέχεια να τους παρουσιάσετε στην τάξη.

Στην επόμενη σελίδα φαίνεται το σκίτσο 12.1 Τα δικαιώματα των πολιτών προϋποθέτουν και ανάλογες υποχρεώσεις αλληλεγγύης και ευθύνης για τα δικαιώματα των άλλων μελών του κοινωνικού συνόλου.

λογ και το κοινό συμφέρον

τη δημοκρατία
υπρασπίζομαι

- να σέβομαι το περιβάλλον

τους πόλυν

και τους πόλυν

εξαντλώ και

- να μην τους εξαντλώ

- να μην τους

να και να
- να ενημερω-

...**έχω την υποχρέωση**...

ψηφίζω
...να

κτησία μου
...στην ιδιο-

...είναι παιδεία

...στη δω-
φυσικούς πόρους

...να χρησιμοποιώ

...**έχω το δικαίωμα**...

12.2 Προστασία των Δικαιωμάτων

Τα δικαιώματα του ατόμου προστατεύονται τόσο από την εθνική νομοθεσία (Σύνταγμα), όσο και από το Ευρωπαϊκό και το Διεθνές Δίκαιο. Συγκεκριμένα:

- Το Σύνταγμα της Ελλάδας κατοχυρώνει τα ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα του ατόμου. Τα δικαιώματα αυτά θεωρούνται από το Σύνταγμα θεμελιώδη, γιατί όλοι οι νόμοι πρέπει να είναι σύμφωνοι με αυτά και απαράγραπτα, γιατί δε μπορούν να καταργηθούν ή να περιοριστούν.
- Αντίστοιχες διατάξεις περιλαμβάνει η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. κεφ.13.5).
- Η διεθνής προστασία των δικαιωμάτων κατοχυρώνεται με τη

Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ο.Η.Ε) και άλλες διεθνείς συμβάσεις που έχουν επικυρώσει τόσο η Ελλάδα όσο και τα περισσότερα κράτη του κόσμου. Γι' αυτό τα δικαιώματα του ατόμου θεωρούνται σήμερα οικουμενικά (βλ. κεφ. 14.4).

Βασικές έννοιες μαθήματος

**Προστασία
δικαιωμάτων**

- **Σύνταγμα**
- **Ευρωπαϊκή Ένωση**
- **ΟΗΕ**

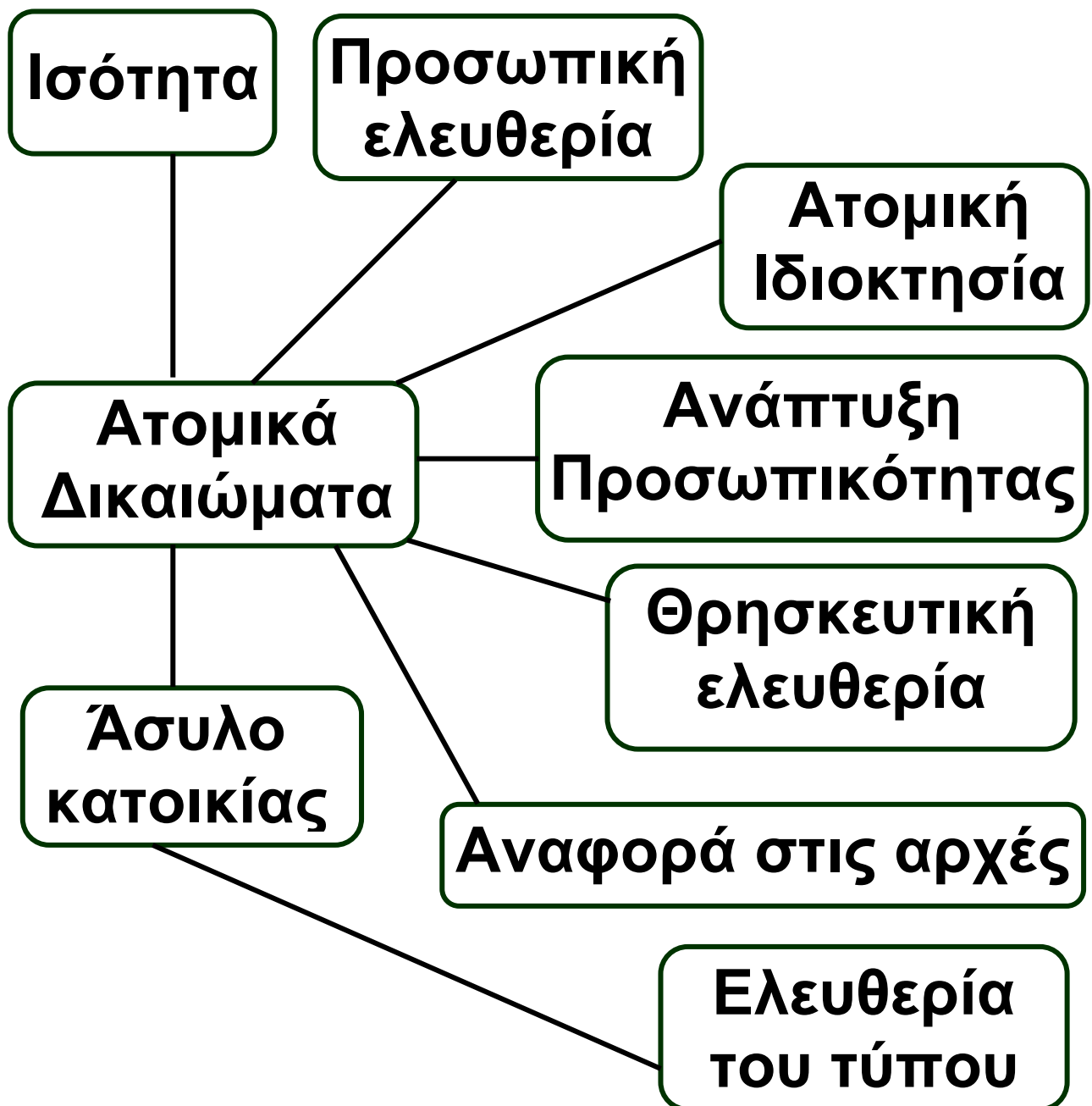
**Υποχρεώσεις
Πολίτη**

- **Αλληλεγγύη**
- **Τήρηση νόμων**
- **Υπεράσπιση δημοκρατίας**

12.3 Ατομικά Δικαιώματα

Τα ατομικά δικαιώματα βασίζονται στην υποχρέωση της Πολιτείας να σέβεται και να προστατεύει την αξιοπρέπεια του ανθρώπου.

Η Ισότητα

Η ισότητα όλων των πολιτών διακηρύσσεται από το Σύνταγμα («Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου. Οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις» άρθρο 4 παρ. 1 και 2 Συντ.).

φωτ.12.2 Η ισότητα αφορά τους Έλληνες πολίτες.

Αλλά και οι αλλοδαποί καλύπτονται σε θέματα ισότητας, τόσο από

διεθνείς συμβάσεις όσο και από το άρθρο 5 του Συντάγματος που ορίζει ότι «απαγορεύονται οποιεσδήποτε διακρίσεις που στηρίζονται σε φυλετικά, γλωσσικά, θρησκευτικά ή ιδεολογικά κριτήρια».

✎ Να συζητήσετε για κοινωνικές ομάδες που κινδυνεύουν να γίνουν αντικείμενο τέτοιων διακρίσεων.

Η ισότητα αυτή δεσμεύει τόσο τη Βουλή που θεσπίζει τους νόμους, όσο και τη διοίκηση και τα δικαστήρια. Αυτό σημαίνει ότι οι νόμοι, τα όργανα της διοίκησης και οι δικαστές πρέπει να αντιμετωπίζουν ισότιμα όλους τους πολίτες. Η ισότητα αυτή είναι για πολλά δικαιώματα αναλογική, δηλαδή ανάλογη με τα χαρακτηριστικά των ατόμων, γιατί η απόλυτη ισότητα θα ήταν άδικη, π.χ. δεν μπορούν να αντιμετωπίζονται ισότιμα ως προς τις πράξεις τους οι έφηβοι και οι ενήλικοι, ως προς τις φορολογικές τους υποχρεώσεις οι βιομήχανοι και οι εργάτες ή ως προς τα δικαιώματα για κοινωνικές παροχές από την Πολιτεία οι άνεργοι και οι εργαζόμενοι ή οι πολύτεκνοι και όσοι δεν έχουν παιδιά. Μορφές της

ισότητας που προβλέπονται στο ελληνικό Σύνταγμα είναι:

α) Ισότητα φύλων: Αν σκεφτούμε ότι οι Ελληνίδες απέκτησαν το δικαίωμα να ψηφίζουν μόλις το 1952 και ότι το Οικογενειακό δίκαιο που θεωρούσε τον άνδρα «κεφαλή της οικογενείας» άλλαξε το 1983, κατανοούμε ότι ακόμα υπάρχουν ανισότητες σε βάρος των γυναικών στην ελληνική κοινωνία. Γι' αυτό το Σύνταγμα δεν εξασφαλίζει μόνον ίσες δυνατότητες στα δύο φύλα να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους, αλλά παίρνει και μέτρα για κατάργηση τυχόν ανισοτήτων σε βάρος των γυναικών.

Συνηθισμένες μορφές ανισοτήτων σε βάρος των γυναικών αποτελούν οι ανισότητες στην εργασία και στην πολιτική ζωή. Τόσο η Ε.Ε όσο και η Ελλάδα αντιμετωπίζουν

αυτές τις ανισότητες με θετικά μέτρα/δράσεις για τις γυναίκες, όπως υποχρεωτικό ποσοστό γυναικών υποψηφίων στις Δημοτικές εκλογές (ποσόστωση) ή οικονομική επιχορήγηση εργοδοτών για πρόσληψη γυναικών.

β) Ισότητα στην αμοιβή εργασίας για όλους τους Έλληνες και αλλοδαπούς εργαζόμενους, ανάλογα βέβαια με τα προσόντα και την εργασία.

Στην επόμενη σελίδα ακολουθεί ο Πίνακας 12.1 πίνακας αμοιβών γυναικών, ως ποσοστό των αντίστοιχων αμοιβών των ανδρών Eurostat 1998

**ΑΜΟΙΒΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΝ ΑΜΟΙΒΩΝ ΑΝΔΡΩΝ**

ΒΕΛΓΙΟ	83,2	ΙΤΑΛΙΑ	76,5
ΔΑΝΙΑ	88,1	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	83,9
ΓΕΡΜΑΝΙΑ*	76,9	ΟΛΛΑΝΔΙΑ	70,6
ΓΕΡΜΑΝΙΑ**	89,9	ΑΥΣΤΡΙΑ	73,6
ΕΛΛΑΔΑ***	68,0	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	71,7
ΙΣΠΑΝΙΑ	74,0	ΦΙΛΑΝΔΙΑ	81,6
ΓΑΛΛΙΑ	76,6	ΣΟΥΗΔΙΑ	87,0
ΙΡΑΝΔΙΑ	73,4	ΕΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	73,7

*ΓΑΛΙΑ Δ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

** ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ

*** ΜΟΝΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

γ) Ισότητα φορολογική για όλους τους πολίτες, ανάλογα με τα εισοδήματά τους.

δ) Ισότητα διορισμού στις δημόσιες θέσεις για όλους τους έλληνες πολίτες και τους πολίτες της Ε.Ε που μιλούν την ελληνική γλώσσα, ανάλογα με τα προσόντα τους.

ε) Ισότητα στράτευσης όλων των ελλήνων πολιτών. Μόνον όσοι επικαλούνται αντίθετες θρησκευτικές ή ιδεολογικές απόψεις μπορούν να υπηρετήσουν, περισσότερο όμως χρόνο, σε εναλλακτική πολιτική θητεία* (π.χ. αντιρρησίες συνείδησης).

***Εναλλακτική πολιτική θητεία: Η υποχρεωτική προσφορά διπλάσιου χρόνου, άλλης υπηρεσίας που δεν είναι ένοπλη, από άτομα που αποδεικνύουν αντίρρηση συνείδησης για εκτέλεση ένοπλης υπηρεσίας.**

στ) Ισότητα ευκαιριών για όλους τους Έλληνες πολίτες με ή χωρίς αναπηρίες, ανάλογα με τις δυνατότητές τους.

«Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας», άρθρο 22 Συντ.

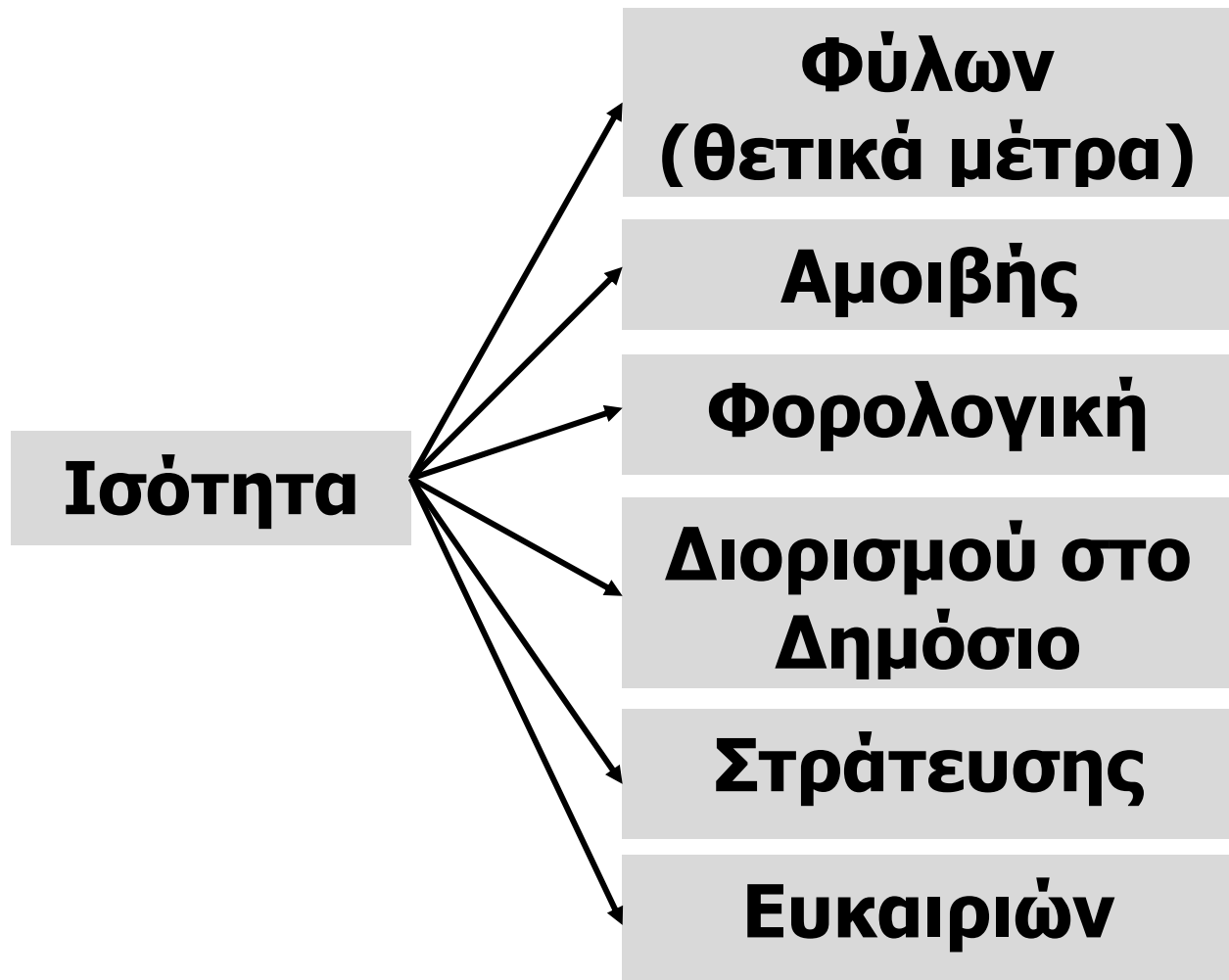
«Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη ανάλογα με τις δυνάμεις τους», άρθρο 4 Συντ.

«Μόνον Έλληνες πολίτες είναι δεκτοί σε όλες τις δημόσιες λειτουργίες..», άρθρο 4 Συντ.

«Κάθε Έλληνας που μπορεί να φέρει όπλα είναι υποχρεωμένος να συντελεί στην άμυνα της πατρίδας...», άρθρο 4 παρ. 6 Συντ.

Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ (Πολιτικός Χάρτης του ΟΗΕ 2000) σε σύνολο 190 ηγετών παγκόσμια, μόνον 9 είναι γυναίκες. Σε σύνολο 177 Κοινοβουλίων οι γυναίκες αντιπρόσωποι φτάνουν μόλις το 10,7%, με εξαίρεση τις Σκανδιναβικές χώρες στις οποίες οι γυναίκες αποτελούν το 40% των Κοινοβουλίων. Στο ελληνικό Κοινοβούλιο το 2003 οι γυναίκες μέλη ήταν μόνον 26 σε σύνολο 300 βουλευτών, δηλαδή ένα ποσοστό 8,67%. Α Να επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες του Κέντρου Έρευνας για θέματα Ισότητας www.kethi.gr για να αντλήσετε περισσότερα στοιχεία για τις ανισότητες σε βάρος των γυναικών.

Βασικές έννοιες μαθήματος

Η προσωπική ελευθερία

«Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη» ορίζει το Σύνταγμα στο άρθρο 5 παρ. 3. Το γενικό αυτό δικαίωμα ελευθερίας έχουν όλα τα άτομα που βρίσκονται στη χώρα.

Το Σύνταγμα επίσης κατοχυρώνει και την απόλυτη προστασία της

ζωής, τιμής και ελευθερίας «χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων» (άρθρο 5 παρ. 2 Συντ.), που σημαίνει ότι η ζωή, η τιμή και η ελευθερία δε γίνονται σεβαστές μόνο για τους έλληνες πολίτες αλλά για όλους όσους βρίσκονται στη χώρα. Η θανατική ποινή απαγορεύεται. Με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001, προστατεύεται και το ατομικό δικαίωμα στην υγεία όλων όσων ζουν στην Ελλάδα. Απαγορεύονται ιατρικές επεμβάσεις χωρίς τη συναίνεση του ατόμου και μεταβολές της γενετικής του ταυτότητας (κλωνοποίηση).

Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας

«Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά

του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη». Άρθρο 5 παρ. 1 Συντ.

Η γενική αυτή ελευθερία του ατόμου εκφράζεται με επιμέρους ελευθερίες τις οποίες κατοχυρώνει το Σύνταγμα. όπως την ελευθερία του καθένα να:

- 1. Επιλέγει επάγγελμα και να ασκεί οικονομικές δραστηριότητες.**
- 2. Εκφράζεται, πληροφορείται και δημιουργεί.**
- 3. Προστατεύεται από κάθε αυθαίρετη δίωξη, σύλληψη ή φυλάκιση.**
- 4. Αναπτύσσει συλλογική δράση (συνδικαλισμός, συγκεντρώσεις, απεργία).**

Η ατομική ιδιοκτησία

Στις κοινωνίες του 19ου αιώνα η προστασία της ιδιοκτησίας ήταν βασικό στοιχείο της προσωπικής ελευθερίας (οι δούλοι στον Αμερικάνικο Νότο και οι δουλοπάροικοι στην Ευρώπη δεν είχαν ιδιοκτησία). Στις σύγχρονες κοινωνίες η ιδιοκτησία είναι πλέον προστατευμένη. Τα περισσότερα Συντάγματα προβλέπουν περισσότερο περιπτώσεις περιορισμού της ιδιοκτησίας για τις ανάγκες του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και του γενικού συμφέροντος (απαγόρευση οικοδομικών εργασιών σε αρχαιολογικούς χώρους, δάση και παραλίες, περιορισμοί στο ύψος των οικοδομών, προστασία των παραδοσιακών οικισμών, αναγκαστικές απαλλοτριώσεις για διάνοιξη δρόμων).

φωτ. 12.3 Η κλωνοποιη-
μένη Ντόλυ «Καθένας
έχει δικαίωμα στην προ-
στασία της υγείας και
της γενετικής του ταυτό-
τητας. Νόμος ορίζει τα

σχετικά με την προστασία κάθε προ-
σώπου έναντι των βιοϊατρικών πα-
ρεμβάσεων» άρθρο 5 παρ. 5 Συντ.
Οι πρόσφατες εξελίξεις της Βιολο-
γίας και της γενετικής με την κλω-
νοποίηση και την αποκωδικοποίη-
ση του DNA δημιουργούν
παγκόσμια προβλήματα Βιοηθικής.
Πολλές αλλαγές θα γίνουν τα
επόμενα χρόνια.

✎ Ενημερωθείτε για το θέμα στο
μάθημα της Βιολογίας και
συζητήστε πώς τέτοια θέματα
συνδέονται με την προστασία της
αξιοπρέπειας του ανθρώπου.

Οι προσωπικές ελευθερίες του ατόμου περιορίζονται για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Οι ζώνες ασφαλείας στην οδήγηση είναι υποχρεωτικές λόγω) του τεράστιου οικονομικού και κοινοτικού κόστους από τα τροχαία ατυχήματα. Οι δακτύλιοι και τα άλλα μέτρα της Τροχαίας περιορίζουν την προσωπική ελευθερία κίνησης, που κατοχυρώνει το Σύνταγμα.

✎ Να συζητήσετε στην τάξη και άλλους τέτοιους περιορισμούς στις προσωπικές ελευθερίες.

φωτ. 12.4 Μπορείτε να επισκεφτείτε τον τοπικό Δήμο και ενημερωθείτε για περιορισμούς στην ανέγερση οικοδομών στην περιοχή σας που αφορούν το πολιτιστικό

και το φυσικό περιβάλλον
(αρχαιότητες, παράδοση,
διατηρητέα, δάση και παραλίες).

Το άσυλο της κατοικίας

«Η κατοικία του καθενός είναι άσυλο. Η ιδιωτική και οικογενειακή ζωή του ατόμου είναι απαραβίαστη» ορίζει το άρθρο 9 του Συντάγματος. Η κατοικία αποτελεί δηλαδή απαραβίαστο χώρο του ατόμου. Η έρευνα στον ιδιωτικό χώρο επιτρέπεται μόνο με την παρουσία δικαστικού εκπροσώπου. Με το δικαίωμα αυτό προστατεύεται γενικότερα η ιδιωτική ζωή του ατόμου από κάθε παραβίαση, όπως οι δυνατότητες παραβίασης με τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα. Με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 προστέθηκε και το δικαίωμα στην προστασία προσωπικών δεδομένων, την

οποία ανέλαβε ανεξάρτητη από την κυβέρνηση υπηρεσία (Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων).

φωτ.12.5 Λογότυπο Αρχής Προστασίας Δεδομένων. Η αρχή Προσωπικού Χαρακτήρα λειτουργεί από το 1997, με σκοπό την προστασία της ιδιωτικής ζωής του ατόμου στην κοινωνία της πληροφορίας.

✎ Μπορείτε να αναζητήσετε πληροφορίες από τις ιστοσελίδες της αρχής (www.dpa.gr) και να ενημερώσετε την τάξη.

Η αναφορά στις αρχές

Για να υπάρχει λαϊκή κυριαρχία απαιτείται διαφάνεια στις ενέργειες της Πολιτείας, ώστε ο κυρίαρχος λαός να γνωρίζει και να κρίνει. Για το λόγο αυτό το Σύνταγμα

προβλέπει την υποχρέωση της Διοίκησης να απαντά στα αιτήματα των πολιτών και να τους παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες. Σε αντίθετη περίπτωση το Σύνταγμα προβλέπει την επιβολή προστίμου στα διοικητικά όργανα και αποζημίωση του πολίτη.

Το δικαίωμα του πολίτη να ελέγχει και να επηρεάζει την Πολιτεία, ασκείται και με άλλα μέσα (κοινοβουλευτικός έλεγχος, προβολή αιτημάτων πολιτών από τον τύπο και τη ραδιοτηλεόραση). Ο πολίτης που θεωρεί ότι αδικείται από τη Διοίκηση μπορεί να καταφύγει στο **Συνήγορο του Πολίτη**. Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι μια ανεξάρτητη από την Πολιτεία αρχή, που λειτουργεί για την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των πολιτών.

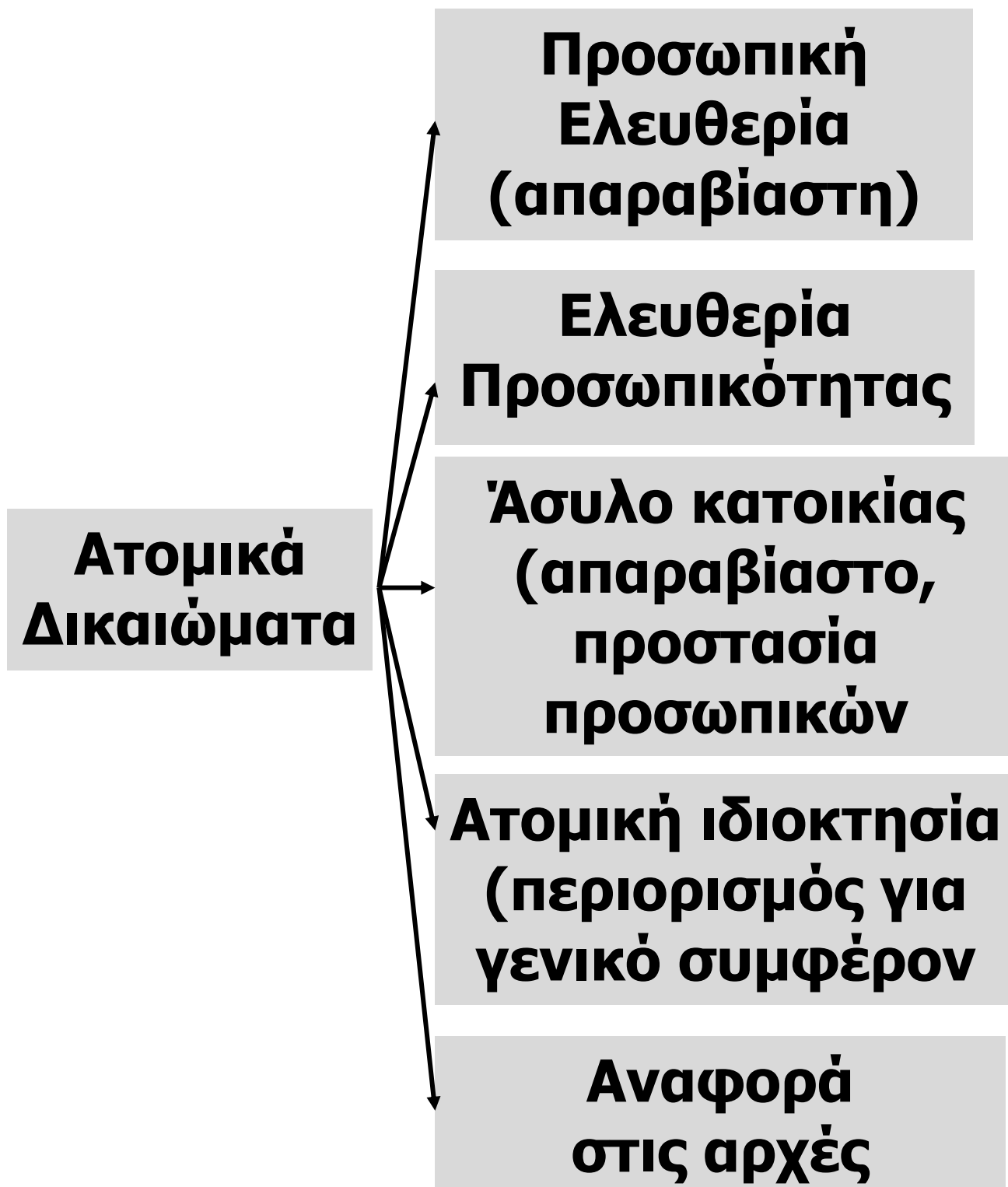
ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

φωτ. 12.6 Το λογότυπο του Συνηγόρου του Πολίτη. Ο Συνήγορος του Πολίτη λειτουργεί στην Ελλάδα από το 1998. Αποστολή του είναι να μεσολαβεί μεταξύ πολιτών και δημοσίων υπηρεσιών σε θέματα: παραβάσεων της διοίκησης σε βάρος πολιτών.

✎ Μπορείτε να επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες του Συνηγόρου www.synigoros.gr, να αντλήσετε πληροφορίες για τις δραστηριότητές του και να τις παρουσιάσετε στην τάξη.

Βασικές έννοιες μαθήματος

Η θρησκευτική ελευθερία

«Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός» (άρθρο 13 παρ. 1 Συντ.). Η πίστη είναι εσωτερική ψυχική υπόθεση. Για το λόγο αυτό απαγορεύεται ο προσηλυτισμός*. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει όχι μόνον τη θρησκευτική ελευθερία (ανεξιθρησκία) αλλά και τη θρησκευτική ισότητα. Με βάση το Σύνταγμα Έλληνες και αλλοδαποί έχουν:

- την ελευθερία να έχουν τις θρησκευτικές πεποιθήσεις τους και

*Προσηλυτισμός: Η οργανωμένη προσπάθεια να πεισθούν άτομα να αποδεχθούν συγκεκριμένες θρησκευτικές ή άλλες ιδεολογίες.

να μην έχουν διαφορετική αντιμετώπιση από την Πολιτεία εξαιτίας του διαφορετικού τους θρησκευάματος,

- την ελευθερία να ασκούν ελεύθερα τα λατρευτικά τους καθήκοντα.

Η ελευθερία του Τύπου

Οι σύγχρονες κοινωνίες είναι σύνθετες και πολύπλοκες, γιατί αποτελούνται από πολλές οργανωμένες ομάδες (πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές) που έχουν διαφορετικά συμφέροντα τα οποία συχνά συγκρούονται. Σε αυτές τις συνθήκες η ελευθερία έκφρασης αποτελεί βασικό δικαίωμα γιατί με αυτόν τον τρόπο:

- εκφράζονται όλες οι γνώμες και λειτουργεί η κοινωνία πολιτών,

• διαμορφώνεται η κοινή γνώμη* η οποία ελέγχει την πολιτική εξουσία. Το βασικό μέσο έκφρασης δημόσιας γνώμης αποτελεί ο τύπος. Για το λόγο αυτό το Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερία του τύπου (εφημερίδες, περιοδικά, έντυπα). Ειδικά για τον τύπο υπάρχουν στο Σύνταγμα και επιπλέον εγγυήσεις που απαγορεύουν κάθε παρέμβαση του κράτους (λογοκρισία**).

*Κοινή γνώμη: Απόψεις, πεποιθήσεις, μιας κοινότητας ατόμων για ένα θέμα.

**Λογοκρισία: Ο προληπτικός (πριν τη δημόσια προβολή) ή κατασταλτικός (μετά τη δημόσια προβολή) έλεγχος που ασκεί η εξουσία στα Μ.Μ.Ε, στα έργα του γραπτού λόγου και της τέχνης και στα θεάματα, με σκοπό να εμποδιστεί η διάδοση

ιδεών και πληροφοριών αντίθετων με τις επιδιώξεις της.

φωτ. 12.7 «Η ελευθερία οδηγεί το Λαό» Ευγ. Ντελακρουά Μουσείο Λούβρου, Παρίσι. «Η ελεύθερη διάδοση των

σκέψεων και των γνώμων είναι ένα από τα πολυτιμότερα δικαιώματα του Ανθρώπου» 1789 Γαλλική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη «Καθένας μπορεί να εκφράζει και να διαδίδει προφορικά, γραπτά και δια του τύπου τους στοχασμούς του, τηρώντας τους νόμους του κράτους», άρθρο 14 παρ.1 Συντάγματος

✍ Να συζητήσετε στην τάξη τη σημασία της ελευθερίας της έκφρασης και του τύπου στις σύγχρονες κοινωνίες πολιτών. Είναι δικαίωμα, όπως κατοχυρώθηκε στη Γαλλική

επανάσταση, όταν υπήρχε ο φόβος των διώξεων από την απολυταρχία ή αποτελεί υποχρέωση ώστε να λειτουργεί ουσιαστικά η δημοκρατία; Ποια η σημασία της κοινής γνώμης σήμερα;

Ραδιοτηλεόραση: Η απαγόρευση της λογοκρισίας δεν ισχύει για τον «κινηματογράφο, τη φωνογραφία, τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση» άρθρο 15 παρ.1 Συντάγματος . Η Πολιτεία για λόγους δημοσίου συμφέροντος (π.χ. προστασία παιδικής ηλικίας) μπορεί να επιβάλλει περιορισμούς και προληπτικό έλεγχο και γι' αυτά τα ΜΜΕ (π.χ. ακατάλληλες για παιδιά ταινίες). Τον έλεγχο των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών έχει αναλάβει ανεξάρτητη από την πολιτική εξουσία αρχή το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

Τις καθημερινές, πόση ώρα συνολικά διαβάζετε εφημερίδα;

ΕΛΛΑΔΑ **ΕΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΥΜΑ** **ΕΛΒΕΤΙΑ**

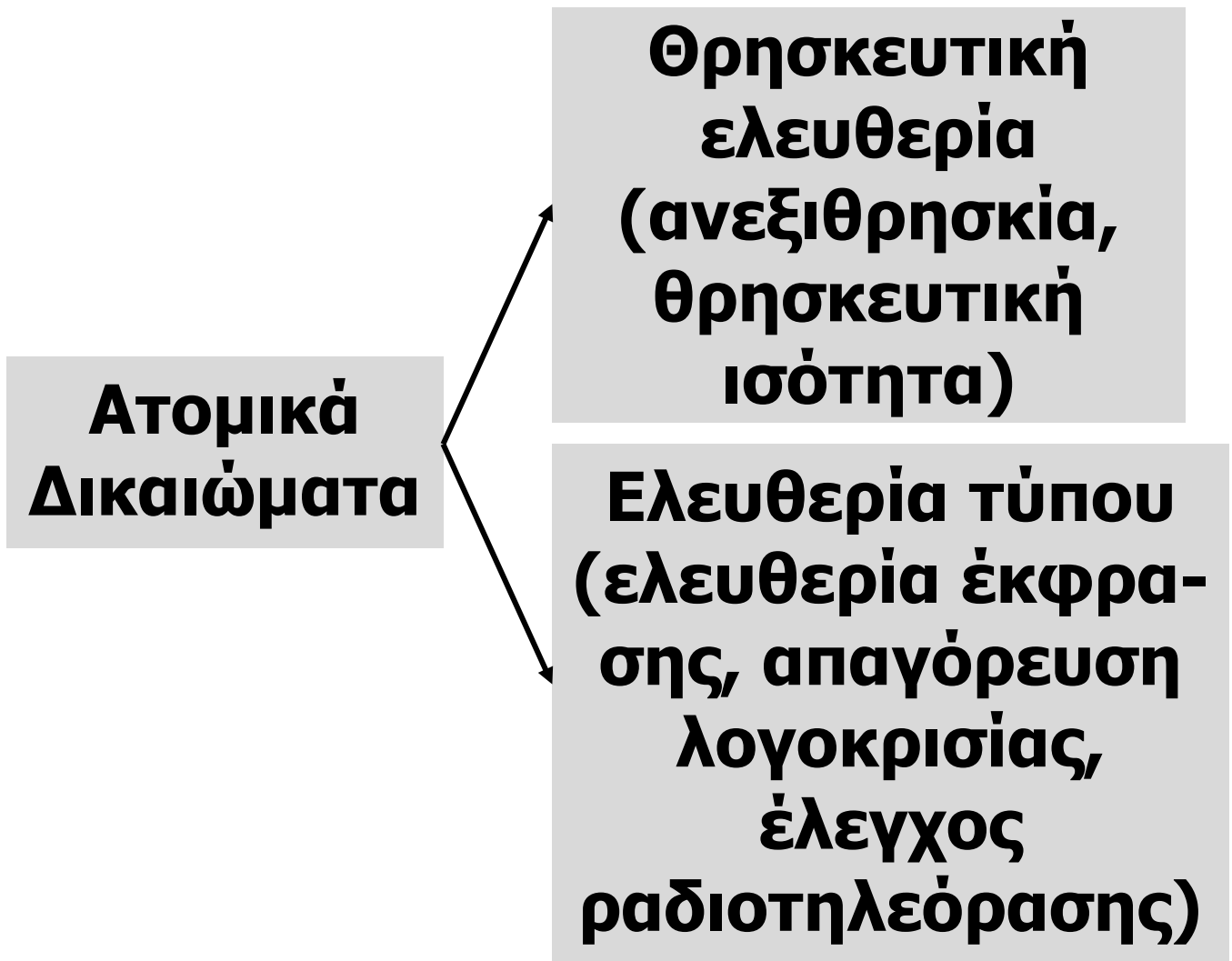
Καθόλου	Λιγότερο από μισή ώρα	Από 1/2 ώρα έως και 1 ώρα	Από 1 1/2 ώρες και 1 1/2 ώρες	Από 1 1/2 ώρες και 2 ώρες	Από 2 έως 2 1/2 ώρες	Από 2 1/2 ώρες και 3 ώρες	Περισσότερο από 3 ώρες	ΔΤ/ΔΑ
10,1%	36,7%	36,3%	10,5%	3,1%	2,0%	0,2%	0,8%	-
24,3%	27,2%	29,8%	9,3%	3,7%	2,3%	1,1%	2,3%	-
64,5%	16,1%	12,6%	3,1%	1,8%	0,8%	0,9%	0,5%	-

ΙΡΛΑΝΔΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΙΣΡΑΗΛ	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ
				
12,7%	47,5%	30,4%	3,6%	17,8%
28,8%	22,7%	24,4%	29,1%	28,9%
29,8%	19,9%	24,8%	43,9%	35,4%
13,3%	5,9%	10,6%	14,7%	11,1%
5,0%	1,5%	4,4%	4,8%	4,1%
3,3%	0,8%	2,1%	2,5%	1,5%
1,9%	0,3%	1,2%	0,5%	0,4%
3,9%	0,9%	1,6%	6,8%	0,7%
1,3%	0,5%	0,5%	-	0,1%

Στις προηγούμενες σελίδες φαίνεται ο πίνακας 12.2 πηγή: Πανευρωπαϊκή έρευνα που διεξήγαγε στην Ελλάδα το Ελληνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών το 2003, Η ίδια έρευνα έδειξε ότι το 36% των Ελλήνων παρακολουθεί περισσότερο από 3 ώρες τηλεόραση), ενώ π.χ. μόνο το 10% περίπου των Νορβηγών και Ολλανδών.

✎ Να συζητήσετε στην τάξη τα αποτελέσματα της έρευνας σε σχέση με τον ενεργό πολίτη που απαιτεί η κοινωνία πολιτών. Πόσο πληροφορημένος μπορεί να είναι ένας πολίτης που δεν διαβάζει καθόλου εφημερίδες;

Βασικές έννοιες μαθήματος

12.4 Τα πολιτικά δικαιώματα

Τα πολιτικά δικαιώματα έχουν ως αντικείμενο τη συμμετοχή του πολίτη (λαϊκή κυριαρχία). Σκοπός τους επομένως είναι να εξασφαλίσουν τη λειτουργία του δημοκρατικού

πολιτεύματος, που αποτελεί εγγύηση για όλα τα δικαιώματα του ατόμου. Τα πολιτικά δικαιώματα κατοχυρώνονται στα περισσότερα Συντάγματα τον 19ο αιώνα και στις αρχές του 20ου. Τα βασικά πολιτικά δικαιώματα των ελλήνων (και ευρωπαίων) πολιτών που κατοχυρώνει το Σύνταγμα και η ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι:

- 1. Να εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους (βουλευτές, ευρωβουλευτές, νομάρχες και δημάρχους).**
- 2. Να εκλέγονται οι ίδιοι στα παραπάνω αξιώματα.**
- 3. Να συμμετέχουν στα δημοψηφίσματα.**
- 4. Να ιδρύουν και να συμμετέχουν στα πολιτικά κόμματα.**
- 5. Να διορίζονται στις δημόσιες υπηρεσίες και**

6. Να διορίζονται ένορκοι στις δίκες. Το Σύνταγμα προβλέπει για τους εκτός χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλοδαπούς το πολιτικό δικαίωμα να ζητούν πολιτικό άσυλο στη χώρα μας, εφόσον καταπιέζονται ή διώκονται στη χώρα τους για την πολιτική τους δράση.

12.5 Τα κοινωνικά δικαιώματα

Τα ατομικά δικαιώματα δεν έχουν νόημα όταν στις βιομηχανικές κοινωνίες του 20ού αιώνα μεγάλος αριθμός πολιτών ζει σε άθλιες συνθήκες. Κάτω από την επίδραση των σοσιαλιστικών θεωριών, κατοχυρώνεται το κοινωνικό κράτος με μια δεύτερη γενιά δικαιωμάτων, τα **κοινωνικά δικαιώματα**. Με αυτά, η Πολιτεία αναλαμβάνει την **υποχρέωση παροχών στους πολίτες, ώστε**

όλοι να απολαμβάνουν τα στοιχειώδη αγαθά. Το Σύνταγμα κατοχυρώνει τα κοινωνικά δικαιώματα της παιδείας και της εργασίας, της υγείας και του περιβάλλοντος, της κοινωνικής πρόνοιας και στέγασης, της κοινωνικής ασφάλισης, την προστασία της οικογένειας και της μητρότητας.

12.5.1 Δικαίωμα της παιδείας

Η μόρφωση και η πνευματική καλλιέργεια του πολίτη αποτελούν προϋποθέσεις για την ουσιαστική συμμετοχή του στα κοινά. Εξάλλου οι σύγχρονες τεχνολογίες και οι γνώσεις που απαιτούνται για την εργασία σήμερα, προϋποθέτουν ένα βασικό επίπεδο εκπαίδευσης πολύ υψηλότερο από παλαιότερα. Για τους λόγους αυτούς το Σύνταγμα

προβλέπει στο άρθρο 16 παρ. 2 «δωρεάν παιδεία σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης στα κρατικά εκπαιδευτήρια». Παράλληλα κατοχυρώνεται η εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση και η επαγγελματική εκπαίδευση.

Στο πλαίσιο της υποχρέωσης για παροχή δωρεάν παιδείας σε όλους, εντάσσονται η δωρεάν διανομή βιβλίων, η απαγόρευση καταβολής διδάκτρων για τα δημόσια σχολεία, η ίδρυση βιβλιοθηκών, η ίδρυση νέων εκπαιδευτηρίων.

Η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα που κατοχύρωσε το δικαίωμα στην δωρεάν παιδεία (Σύνταγμα 1864). Πολλές δεκαετίες πριν τα κοινωνικά δικαιώματα εισαχθούν στα ευρωπαϊκά Συντάγματα.

✍️ Να συζητήσετε στην τάξη με ποιόν τρόπο η παιδεία βοηθά να πραγματοποιηθούν όλα τα άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις του πολίτη (ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά)

THE WALL
we don't need
no thought
control

φωτ. 12.8 Το γνωστό σύνθημα των Pink Floyd γραμμένο στο τείχος της Γάζας. Σήμερα πολλοί νέοι εκπαιδευτικοί θεσμοί δημιουργούνται, όπως η δια βίου και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο και τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας(Σ.Δ.Ε).

✍ Μπορείτε να ενημερωθείτε για αυτούς από τις ιστοσελίδες του ΥΠΕΠΘ www.yperpth.gr. και να παρουσιάσετε σχετικές πληροφορίες στην τάξη.

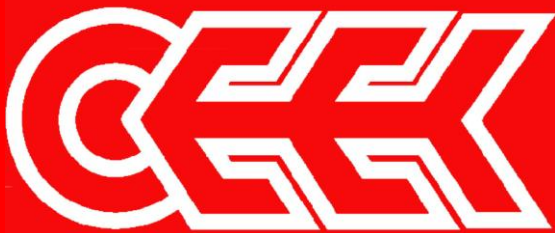
12.5.2 Δικαίωμα της εργασίας

«Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης...» άρθρο 22 παρ. 1 ΣΥΝΤ.

Η ανεργία αποτελεί σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα σε όλες τις σύγχρονες κοινωνίες. Η Πολιτεία οφείλει να δημιουργεί συνθήκες απασχόλησης για όλα τα άτομα. Αυτό βέβαια δε σημαίνει υποχρέωση της Πολιτείας να εξασφαλίσει σε όλους την εργασία που επιθυμούν. Καθήκον της Πολιτείας είναι, μέσα από την κοινωνική

της πολιτική, να μειώσει την ανεργία και να εξασφαλίσει τη δυνατότητα απασχόλησης για όλους όσους επιθυμούν να εργασθούν. Τα Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης και οι επιδοτήσεις θέσεων εργασίας για ανέργους αποτελούν τέτοιες προσπάθειες. Τέλος, εκτός από τα δικαιώματα στο περιβάλλον και την υγεία που θα μελετήσουμε στην επόμενη ενότητα, στα κοινωνικά δικαιώματα ανήκουν και τα δικαιώματα κοινωνικής πρόνοιας (ειδικές παροχές σε ομάδες, όπως οι ανάπηροι, άνεργοι, πολύτεκνοι), υποχρεωτικής ασφάλισης όλων των εργαζόμενων (Ι.Κ.Α, Ο.Γ.Α κ.ά.) και το δικαίωμα προστασίας του γάμου και της μητρότητας με επιδόματα και άδειες στους εργαζόμενους οικογενειάρχες.

**ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ**

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

φωτ.12.9 Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και κατάρτισης.

✎ Να συγκεντρώσετε πληροφορίες για τα προγράμματα κατάρτισης στην περιοχή σας.

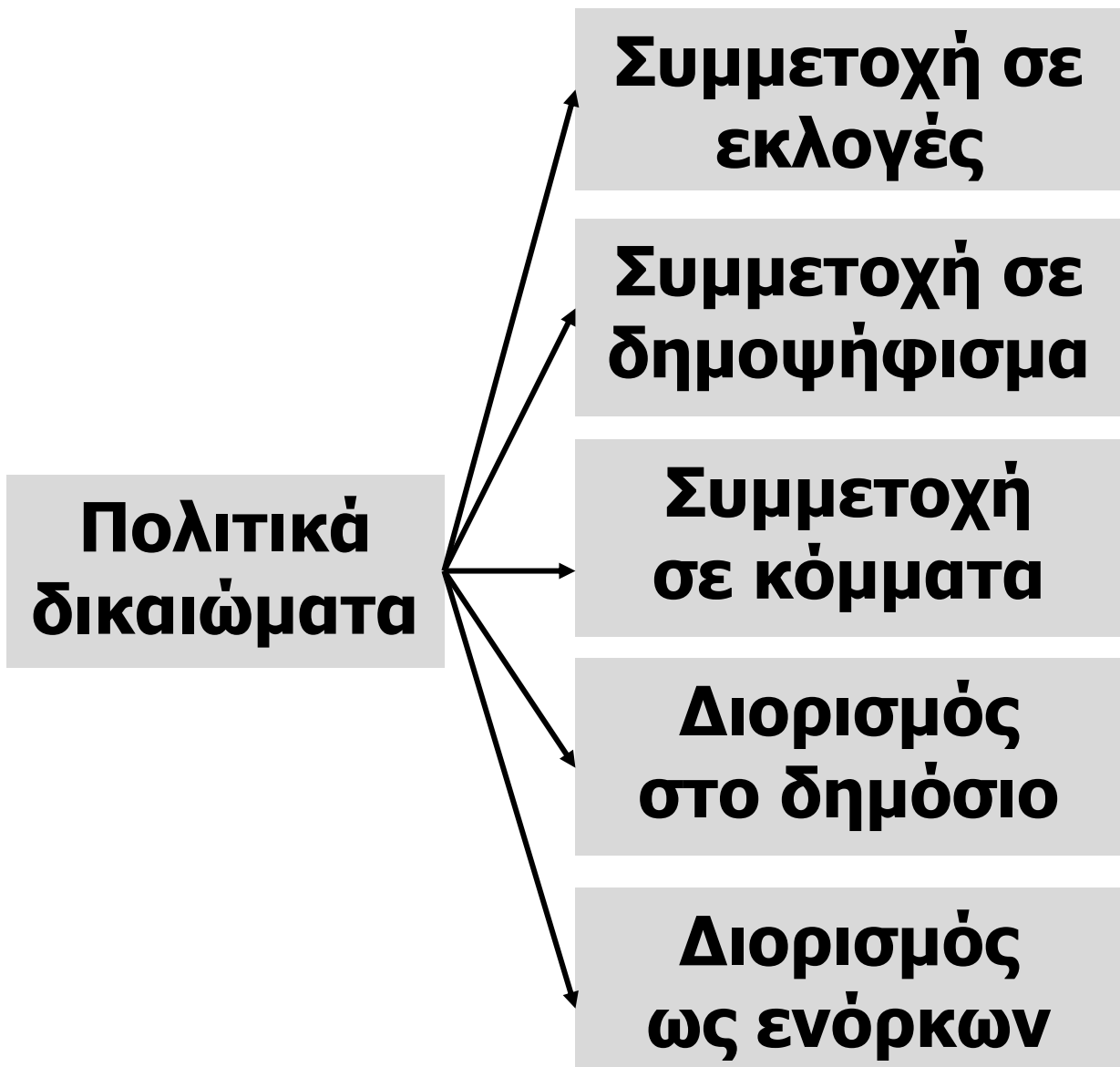
“Ποια σημασία έχει το άσυλο κατοικίας για έναν άστεγο ή η ελευθερία για έναν χρόνια άνεργο”, ρωτούν όσοι θεωρούν πιο σημαντικά τα κοινωνικά δικαιώματα. “Σε τι

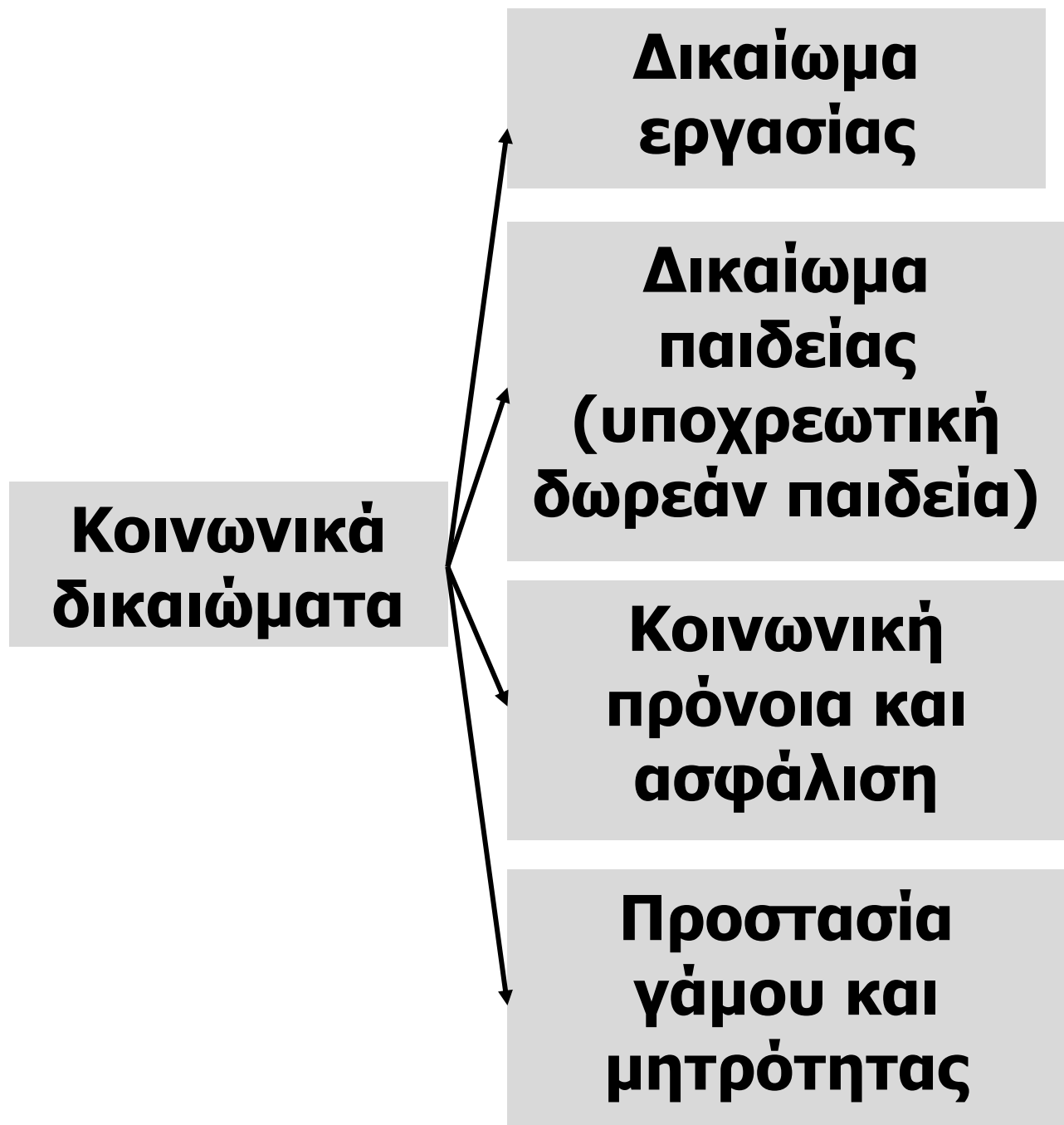
ωφελεί το οκτάωρο και η σύνταξη, εάν κινδυνεύεις να υποστείς βασανιστήρια και στέρηση της ελευθερίας”, απαντούν όσοι θεωρούν σημαντικότερα τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα.

Σήμερα γίνεται δεκτό ότι όλα τα δικαιώματα, ατομικά, πολιτικά και κοινωνικά, αποτελούν ένα σώμα δικαιωμάτων, αφού κάθε δικαίωμα εξαρτάται από την προστασία των υπόλοιπων. Γι’ αυτό όλα τα δικαιώματα συνδέονται μεταξύ τους με κύριο στόχο την εξασφάλιση της αξιοπρέπειας του ατόμου. Ο ενεργός πολίτης πρέπει να έχει εξασφαλίσει την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, αλλά χρειάζεται και την κάλυψη των βασικών αναγκών του (βασικό εισόδημα και εκπαίδευση) για να μπορεί

απερίσπαστος να διαθέτει χρόνο για τα κοινά. Να συζητήσετε και άλλα παραδείγματα που δείχνουν αυτήν την αλληλεξάρτηση (σύνδεση) των δικαιωμάτων.

Βασικές έννοιες μαθήματος

Στα κοινωνικά δικαιώματα που κατοχυρώνει το Σύνταγμα περιλαμβάνονται και τα δικαιώματα του πολίτη στο περιβάλλον και την υγεία.

Τα δύο αυτά δικαιώματα αποκτούν σήμερα έναν ιδιαίτερο και διεθνή χαρακτήρα. Τα μεταλλαγμένα προϊόντα και οι ιογενείς νόσοι δεν γνωρίζουν σύνορα, η καταστροφή των δασών επηρεάζει το κλίμα όλου του πλανήτη, ενώ η μόλυνση των θαλασσών και τα πυρηνικά απόβλητα αποτελούν παγκόσμια προβλήματα. Γι' αυτό άλλωστε και αντιμετωπίζονται από την ελληνική, ευρωπαϊκή και διεθνή νομοθεσία (βλ. Κεφ.14.1).

12.5.3 Προστασία της υγείας - Αγωγή Υγείας

Το κοινωνικό δικαίωμα στην υγεία περιλαμβάνει την υποχρέωση της πολιτείας να παρέχει σε όλους υπηρεσίες που αφορούν την υγεία

τους (προληπτικές και ιατρικές, φαρμακευτικές, νοσοκομειακές). Η ασθένεια είναι ένας κίνδυνος για το σύνολο του πληθυσμού, ανεξάρτητα από εισόδημα και πλούτο, γι' αυτό η περίθαλψη και αποκατάσταση των ασθενών κατοχυρώνονται απί το Σύνταγμα ως δικαίωμα όλων («Το κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων» άρθρο 21 παρ. 3 Συντ.).

Εξάλλου η πρόληψη και η έγκαιρη διάγνωση της ασθένειας αποτελούν κοινωνικό συμφέρον, γιατί η καλή κατάσταση της υγείας του κάθε πολίτη ξεχωριστά αντανακλά και την πρόοδο ολόκληρης της κοινωνίας. Υποχρέωση της πολιτείας δεν είναι μόνον η περίθαλψη,

αλλά και η πρόληψη και, εφόσον χρειάζεται, η αποκατάσταση και επανένταξη των ασθενών.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΑΝΤΙΚΑΠΝΙΣΤΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ**

**ΜΗΝ ΚΑΠΝΙΖΕΤΕ
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΤΕ
ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ**

φωτ.12.10 Αντικαπνιστική Αφίσα.
Το κάπνισμα μπορεί να προκαλέσει καρκίνο και καρδιαγγειακά νοσήματα στους καπνιστές, ενώ προκαλεί μόνιμα αναπνευστικά προβλήματα στους παθητικούς καπνιστές και στα παιδιά. Οι εκστρατείες κατά του καπνίσματος εντάσσονται στα προγράμματα προληπτικής ιατρικής. Μπορείτε να ενημερωθείτε για αυτά μέσα από

την καμπάνια της Ε.Ε για το κάπνισμα από το www.help-eu.int και να οργανώσετε ένα πρόγραμμα αγωγής υγείας στο σχολείο σας.

Αγωγή Υγείας:

Η πρόληψη προϋποθέτει έναν πολίτη ενημερωμένο σε θέματα υγείας. Γι' αυτό, εκτός από τις εκστρατείες προληπτικής ιατρικής, πραγματοποιούνται στα σχολεία προγράμματα αγωγής υγείας. Στόχος των προγραμμάτων αυτών είναι η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των μαθητών σε θέματα υγιεινής και πρόληψης.

12.5.4 Προστασία του περιβάλλοντος-περιβαλλοντική αγωγή
«Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους και δικαίωμα

του καθενός» ορίζει το Σύνταγμα (άρθρο 22 παρ. 1). Στο πλαίσιο της κοινωνίας πολιτών, ο πολίτης έχει πλέον δικαίωμα να ενημερώνεται και να απαιτεί από την πολιτεία την προστασία του περιβάλλοντος. Συγχρόνως έχει την υποχρέωση να σέβεται και ο ίδιος και να προστατεύει το περιβάλλον, ώστε να το απολαμβάνουν και οι επόμενες γενιές.

φωτ. 12.11

Greenpeace. Από τις ιστοσελίδες του Υπουργείου Περιβάλλοντος

www.minenv.gr θα

βρείτε όλους τους περιβαλλοντικούς φορείς και οργανώσεις.

✎ Να συγκεντρώσετε υλικό για επίκαιρα περιβαλλοντικά θέματα και να ενημερώσετε την τάξη.

Σήμερα τα προβλήματα του περιβάλλοντος είναι από τα πιο σημαντικά κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο πλανήτης. Μπορεί να είναι τοπικά, όπως η ρύπανση των υδάτινων πόρων από ένα εργοστάσιο ή η ατμοσφαιρική ρύπανση μιας μεγαλούπολης ή παγκόσμια, όπως η τρύπα του όζοντος που οδηγεί σε κλιματολογικές μεταβολές και μεταναστεύσεις πληθυσμών λόγω της ξηρασίας. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να ληφθούν διεθνή μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος, που θα δεσμεύουν και τις κυβερνήσεις των κρατών. Στη διεθνή Συνδιάσκεψη του Ρίο (Βραζιλία) το 1992 για το περιβάλλον, αποφασίστηκε ότι η καταστροφή του μπορεί να αποφευχθεί μόνον, εάν οι κοινωνίες ακολουθήσουν το μοντέλο της αειφόρου ανάπτυξης.

Η βιώσιμη-αειφόρος ανάπτυξη (βλ. κεφ.6) αποτελεί μέρος της πολιτικής της ΕΕ, η οποία και επιβάλλει πρόστιμα στα κράτη-μέλη τα οποία δεν υιοθετούν τα αυστηρά περιβαλλοντικά μέτρα που αποφασίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Περιβαλλοντική αγωγή

Η περιβαλλοντική αγωγή έχει εισαχθεί ως πρόγραμμα στα σχολεία με σκοπό ο μαθητής να:

- Γνωρίσει το φυσικό περιβάλλον**
- Ευαισθητοποιηθεί για τα περιβαλλοντικά προβλήματα**
- Δραστηριοποιηθεί και να αναζητήσει λύσεις.**

φωτ. 12.12 Από την εκστρατεία της Greenpeace για τα μεταλλαγμένα. Οι κίνδυνοι από τα

μεταλλαγμένα προϊόντα είναι μεγά-
λοι, υποστηρίζουν οι οικολόγοι.
Αντίθετα οι υποστηρικτές τους τα
θεωρούν λύση για το πρόβλημα της
πείνας που μαστίζει 800 εκατομμύ-
ρια κατοίκων του πλανήτη. Έρευνες
έχουν δείξει ότι τα καθημερινά απορ-
ρίμματα των Δυτικών νοικοκυριών
θα αρκούσαν για να λύσουν το
πρόβλημα της πείνας διεθνώς.
✍ Μπορείτε να ενημερωθείτε από
τις ιστοσελίδες www.greenpeace.gr
για το πρόβλημα και να συζητήσετε
τα επιχειρήματά σας στην τάξη.

Κινδυνεύουν με εξαφάνιση

- 1** : ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ
- 2** : Πυγμαία κουκουβάγια
- 3** : Ο χρυσός βάτραχος έχει ήδη εξαφανιστεί
- 4** : ΕΥΡΩΠΗ
- 5** : 25% των πτηνών πιθανόν να εξαφανιστούν
- 6** : Ισπανικός Αυτοκρατορικός Αετός
- 7** : ΒΡΑΖΙΛΙΑ
- 8** : 2.000 είδη φυτών πιθανόν να εξαφανιστούν
- 9** : ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ
- 10** : 30% των ανθοφόρων Proteacea απειλούνται
- 11** : ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
- 12** : 54% των ειδών πεταλούδων απειλούνται

φωτ. 12.13 Ζωικός πλούτος που κινδυνεύει από εξαφάνιση. Ένα εκατομμύριο χερσαίων ζώων και φυτών κινδυνεύουν με εξαφάνιση μέσα στα επόμενα 50 χρόνια, λόγω της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Η «πράσινη τεχνολογία», δηλαδή η τεχνολογία που δεν επηρεάζει το όζον της ατμόσφαιρας, μπορεί να αποτρέψει τις τραγικές αυτές συνέπειες.

✍ Να συγκεντρώσετε υλικό για το φαινόμενο του θερμοκηπίου που απειλεί τον πλανήτη.

Βασικές έννοιες μαθήματος

Προστασία Υγείας

- Πρόληψη**
- Περίθαλψη, αποκατάσταση**
- Επανάταξη**
- Αγωγή Υγείας**

Προστασία Περιβάλλοντος

- Διεθνής προστασία
- Αειφόρος ανάπτυξη
- Περιβαλλοντική Αγωγή

Εργασίες - δραστηριότητες

1. Να συγκεντρώσετε από τον ημερήσιο τύπο μιας εβδομάδας σχόλια και άρθρα που αναφέρονται στα δικαιώματα και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις που μελέτησες σε αυτό το κεφάλαιο. Όλες τις ημερήσιες εφημερίδες θα τις βρείτε και στο διαδίκτυο (π.χ www.in.gr). Το υλικό να το κατατάξετε στις κατηγορίες δικαιωμάτων (ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά).

2.«Η ομάδα μου αδικήθηκε στον αγώνα της Κυριακής και οι φίλαθλοι οργανώσαμε πορεία διαμαρτυρίας

στο κέντρο της πόλης και κλείσαμε τους δρόμους. Γιατί μας διέλυσε η Αστυνομία; Ελευθερία δεν έχουμε;» Το δικαίωμα που προβάλλει ο νέος στο παράδειγμα αποτελεί κατάχρηση δικαιώματος; Γράψτε και άλλα παραδείγματα δικαιωμάτων που προβάλλονται καθημερινά και καταγράψτε ποια από αυτά ασκούνται καταχρηστικά.

3.«Είμαι γυναίκα επαγγελματίας οδηγός, άλλα οι εταιρείες προτιμούν τους άντρες οδηγούς». Με βάση ποιο δικαίωμα η νέα έπρεπε να προσληφθεί; Τι μέτρα παίρνει γι' αυτό η πολιτεία; Επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες της Γενικής Γραμματείας Ισότητας www.isotita.gr και του Κέντρου Ενημέρωσης για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) www.kethi.gr και παρουσιάστε παραβιάσεις του δικαιώματος ισότητας των φύλων

και τα μέτρα προστασίας που λαμβάνει η Πολιτεία.

4. «Περπατώ στην πόλη και οι άλλοι λένε υποτιμητικά: “Ο Πακιστανός”.

Το έχω ακούσει τόσες πολλές φορές...» Να βάλετε τον εαυτό σας στη θέση ενός μετανάστη, ενός ατόμου με ειδικές ανάγκες, μιας γυναίκας άνεργης. Καταγράψτε αντίστοιχα με το παράδειγμα πιθανά προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Συνδέστε τα με τα αντίστοιχα δικαιώματα τους που καταπατούνται.

5. «Όταν είσαι σε αναπηρική καρέκλα δε μπορείς να κινηθείς ελεύθερα στην πόλη. Δεν υπάρχουν ράμπες στα κτίρια στα πεζοδρόμια και στα λεωφορεία». Ένα εκατομμύριο υπολογίζονται τα άτομα με αναπηρίες στη χώρα μας. Άτομα με κινητικά προβλήματα, ανικανότητα όρασης, ομιλίας, ακοής, άτομα με

ψυχικές ή άλλες χρόνιες ασθένειες. Να κάνετε μια έρευνα στην τοπική σας κοινότητα για τον αριθμό αυτών των ατόμων. Επισκεφτείτε το Δήμο και ενημερωθείτε για τα μέτρα υποστήριξής τους. Να διαμορφώσετε στην τάξη σας προτάσεις υποστήριξης των ατόμων με αναπηρίες και να τις συζητήσετε.

6. Ποια είναι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις σας ως μαθητών του Γυμνασίου; Να ενημερωθείτε από τον Κανονισμό του σχολείου σας, τον Κανονισμό Μαθητικών Κοινοτήτων και τη νομοθεσία που θα βρείτε στο σχολείο.

8. Από τις ιστοσελίδες των περιβαλλοντικών οργανώσεων να ενημερωθείτε για τα επίκαιρα περιβαλλοντικά προβλήματα. Να επιλέξετε ένα από αυτά και να γράψετε μια

παρουσίαση-ενημέρωση για την τάξη.

9. Οι βιότοποι προστατεύονται από την πολιτεία. Ενημερωθείτε γι' αυτούς από τις ιστοσελίδες της www.wwf.gr. Μπορείτε να επισκεφτείτε με ομάδα μαθητών έναν από τους ελληνικούς βιότοπους, να τον μελετήσετε, να ενημερωθείτε από τους υπεύθυνους και να παρουσιάσετε τη μελέτη σας στην τοπική κοινωνία μέσα από ένα πρόγραμμα περιβαλλοντικής αγωγής.

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης του μαθητή

Α. Τελειώνοντας τη μελέτη και συζήτηση του κεφαλαίου αυτού και εφόσον κοίταξες τις περιλήψεις και κατανόησες τις καινούργιες έννοιες, θα πρέπει να μπορείς να απαντήσεις σύντομα τις παρακάτω ερωτήσεις. Σε όποιες συναντάς δυσκολία, συμβουλέψου και πάλι το αντίστοιχο μάθημα.

- 1. Ποια η σημασία των θετικών μέτρων για τις γυναίκες; Ανάφερε μερικά. Υπάρχουν τέτοια μέτρα και για άλλες κατηγορίες πληθυσμού;**
- 2. Γιατί όταν υπερασπίζομαι το δημοκρατικό πολίτευμα υπερασπίζομαι και τα δικαιώματά μου;**
- 3. Ποιοι νόμοι κατοχυρώνουν τα δικαιώματά σου, όταν βρίσκεσαι έξω από την Ελλάδα;**

4. Έχω το δικαίωμα στην ιδιοκτησία μου και στη χρήση των πόρων του φυσικού περιβάλλοντος. Ποιες υποχρεώσεις περιορίζουν αυτά τα δικαιώματα;

5. Τι σημαίνει ότι όλα τα δικαιώματα (ατομικά, πολιτικά, κοινωνικά), συνδέονται μεταξύ τους και αποτελούν ένα σώμα δικαιωμάτων; Δώσε παραδείγματα.

6. Η ισότητα που κατοχυρώνει το Σύνταγμα είναι αναλογική. Δώσε παραδείγματα.

7. Υπάρχουν περιορισμοί στην ελευθερία του τύπου;

B. Να βάλεις σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση:

Οι βασικές υποχρεώσεις, που περιορίζουν τα δικαιώματα του πολίτη, είναι:

α. ο σεβασμός των νόμων και των δικαιωμάτων όλων των άλλων

β. η υπακοή στην κρατική εξουσία

γ. ο σεβασμός των δικαιωμάτων των ανωτέρων

Γ. Να γράψεις στο κενό αριστερά της Α΄ Στήλης δεδομένων, το γράμμα των δεδομένων της Β΄ Στήλης που ταιριάζει:

A

_____ απαγόρευση προσηλυτισμού

_____ επίδομα πολύτεκνου

_____ επαγγελματική κατάρτιση

_____ προστασία ιδιωτικής ζωής

_____ ίδιος μισθός για ίδια εργασία

B

α. άσυλο κατοικίας

β. δικαίωμα εργασίας

γ. θρησκευτική ελευθερία

δ. δικαίωμα ισότητας

ε. δικαίωμα κοινωνικής πρόνοιας

Δ. Τώρα, χαρακτηρίσε τις παρακάτω προτάσεις σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για τις σωστές και Λ για τις λανθασμένες)

- Τα δικαιώματα του ατόμου δεν έχουν περιορισμούς **Σ Λ**
- Τα ατομικά δικαιώματα είναι απαράγραπτα **Σ Λ**
- Ατομικά δικαιώματα ισότητας και ελευθερίας έχουν μόνον οι έλληνες πολίτες **Σ Λ**
- Οι αλλοδαποί δε δικαιούνται ίση αμοιβή με τους έλληνες συναδέλφους τους **Σ Λ**
- Η παιδεία είναι δωρεάν σε όλες τις βαθμίδες **Σ Λ**
- Κοινωνικό δικαίωμα εργασίας είναι η υποχρέωση της πολιτείας να εξασφαλίσει για όλους την εργασία που επιθυμούν. **Σ Λ**

- Η προστασία της υγείας περιλαμβάνει και την επανένταξη του ασθενούς. Σ Λ
- «Αειφόρος» ανάπτυξη είναι η συνεχής οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Σ Λ

13 Ευρωπαϊκή Ένωση

- 13.1 Ίδρυση και εξέλιξη
- 13.2 Βασικοί θεσμοί
- 13.3 Βασικές πολιτικές
- 13.4 Ευρωπαίος πολίτης

Οι έννοιες της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, και των δικαιωμάτων που μελέτησες στα κεφάλαια 8 και 12, αποτελούν βασικές έννοιες για να κατανοήσεις τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μπορείς να διαβάσεις το βραβευμένο κόμικ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Το λαβωμένο νερό», για να γνωρίσεις τις δυνατότητες παρέμβασης που σου παρέχει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ευρωπαϊκή κουλτούρα είναι σημαντική κληρονομιά του ευρωπαίου και

παγκόσμιου πολίτη. Μπορείς να διαβάσεις κομμάτια της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας, που αποτελεί βασικό κομμάτι της ευρωπαϊκής κουλτούρας. Από τα Νεοελληνικά σου Αναγνώσματα θα βρεις αντιπροσωπευτικά αποσπάσματα σημαντικών ευρωπαϊών λογοτεχνών (Σαίξπηρ-Αγγλία, Λόρκα-Ισπανία, Τζόϋς-Ιρλανδία, Μπωντλαίρ-Γαλλία κ.ά.).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), είναι ένας οργανισμός σε εξέλιξη, για αυτό και βρίσκεται σε μια διαδικασία αλλαγής και προσαρμογής στα νέα δεδομένα. Η περίοδος 2004-2014 είναι μια περίοδος σημαντικών αλλαγών στη μορφή, τη λειτουργία και τους σκοπούς της. Η είσοδος νέων κρατών-μελών, η ψήφιση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, η δημιουργία κοινής

άμυνας και στρατού, είναι μερικά από τα θέματα που σηματοδοτούν σημαντικές αλλαγές. Για να ενημερωθείς για τις τελευταίες εξελίξεις και αλλαγές, ώστε να συμπληρώσεις τις γνώσεις που σου παρέχει το βιβλίο, χρησιμοποίησε τις ιστοσελίδες της Ε.Ε. και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (www.europa.eu.int/hellas ή www.ee.gr, www.europarl.gr). Μπορείς επίσης να κάνεις χρήση και της απευθείας και δωρεάν τηλεφωνικής γραμμής πληροφόρησης για θέματα της ΕΕ (00800.6.7.8.9.10.11) και να λύσεις τυχόν απορίες σου.

13.1 Ίδρυση και εξέλιξη

Η Ευρωπαϊκή Ιδέα, δηλαδή η ιδέα μιας κοινής ανθρωπιστικής Ευρώπης, υπήρξε για αιώνες το όραμα πολλών φιλοσόφων και στοχαστών (Καντ, Κομένιος, Β.Ουγκώ). Αυτό το όραμα βασιζόταν τόσο στη γεωγραφική ενότητα της Ευρωπαϊκής Ηπείρου, όσο και στα στοιχεία που διαμόρφωσαν τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Παρ' όλες τις μεταξύ τους διαφορές, όλα τα ευρωπαϊκά κράτη διαμορφώθηκαν στη βάση του ευρωπαϊκού διαφωτισμού, ο οποίος επηρεάστηκε από την αρχαία ελληνική σκέψη. Τα ευρωπαϊκά κράτη εξάλλου, οργανώθηκαν με βάση το ρωμαϊκό δίκαιο, ενώ καθοριστικές υπήρξαν για όλη την Ευρώπη οι επιδράσεις του χριστιανισμού.

φωτ.13.1 Ο Βίκτωρ Ουγκώ (1802 -1885) είχε διατυπώσει το όραμα των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης.

✍ Να συζητήσετε στην τάξη τα κοινά στοιχεία του ευρωπαϊκού πολιτισμού. «Κοινός» πολιτισμός σημαίνει «ίδιος»; Σχολιάστε την ποικιλία και τον πλούτο των πολιτισμών της ευρωπαϊκής κοινότητας. Με ποιες αλλαγές νοοτροπίας συνδέεται ο ρόλος σου ως πολίτη της Ενωμένης Ευρώπης, σε σχέση με αυτόν του έλληνα πολίτη;

Μετά τις τραγικές συνέπειες των δύο Παγκοσμίων πολέμων, η Ευρώπη έχει κοινά συμφέροντα στην πορεία της οικονομικής και κοινωνικής ανασυγκρότησης. Στις συνθήκες αυτές, επανέρχεται το

όραμα μιας κοινής Ευρώπης, χωρίς τους εθνικούς ανταγωνισμούς του παρελθόντος.

Από το 1950, η Γαλλία με τον υπουργό Εξωτερικών Ρ. Σουμάν προωθεί διαπραγματεύσεις για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Συγκεκριμένα:

- Το **1951** με τη Συνθήκη των Παρισίων ιδρύεται η **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)** μεταξύ Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας, Βελγίου, Ολλανδίας και Λουξεμβούργου. Η κοινότητα προβλέπει την κοινή εκμετάλλευση των πόρων άνθρακα και χάλυβα για τις παραπάνω χώρες. Αυτό αποτελεί το πρώτο βήμα της Ευρωπαϊκής ενοποίησης.

- Το **1957** με τη Συνθήκη της Ρώμης πραγματοποιείται η ίδρυση της **Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοι-**

νότητας (Ε.Ο.Κ) ανάμεσα στις ίδιες χώρες. Η Ευρωπαϊκή ενοποίηση είναι πια πραγματικότητα.

• Το 1992 με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, όπως αυτή συμπληρώνεται με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ, ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), στη θέση της Ε.Ο.Κ.

φωτ. 13.2 Η σημαία της ΕΕ, παραμένει με 12 αστέρια, όσα και τα κράτη μέλη όταν ιδρύθηκε το 1992.

✍ Να ενημερωθείτε για τη διεύρυνση από τις ιστοσελίδες της ΕΕ www.ee.gr και να γνωρίσετε τα νέα μέλη μέσα από το κουίζ γνώσεων.

Σε διάστημα μισού αιώνα οικοδόμησης, η ΕΕ δεν αφορά πλέον μόνον την οικονομική ένωση των κρατών μελών. Περιλαμβάνει την

κοινή ευρωπαϊκή ιθαγένεια των πολιτών, την ελεύθερη διακίνηση και εγκατάσταση τους στον κοινό ευρωπαϊκό χώρο, το κοινό νόμισμα (ευρώ) και κοινές πολιτικές στην ασφάλεια, την εξωτερική πολιτική, την παιδεία, το περιβάλλον, την υγεία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, και τέλος το κοινό ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Παράλληλα με τη διεύρυνση των πολιτικών της, η ΕΕ διευρύνεται και με την είσοδο νέων κρατών-μελών. Στα 6 αρχικά κράτη μέλη της Ε.Ο.Κ προστίθενται 9 νέα μέλη και από το 1996 μιλάμε για την «Ευρώπη των 15». Από το 1998 ξεκινούν οι διαπραγματεύσεις ένταξης 12 νέων χωρών. Οι 10 από αυτές τις χώρες εντάχθηκαν στην Ε.Ε. το Μάιο του 2004. Μέχρι το 2009 θα έχουν ενταχθεί η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Εξάλλου, το

2001 ξεκίνησε διάλογος ένταξης της Τουρκίας. Η πορεία των διαπραγματεύσεων εξαρτάται από το βαθμό προετοιμασίας κάθε υποψήφιας για ένταξη χώρας.

φωτ. 13.3 Το περιβάλλον αποτελεί προτεραιότητα της Ε.Ε. : Στο στάδιο των

διαπραγματεύσεων για την ένταξη νέου κράτους-μέλους, η ΕΕ απαιτεί την προσαρμογή των πολιτικών των υποψήφιων χωρών σε αυτές της Ε.Ε. Το κλείσιμο των μονάδων 1-4 του πυρηνικού εργοστασίου Κοζλοντούι στη Βουλγαρία, τα συστήματα καθαρισμού του Δούναβη, αποτελούν μερικά παραδείγματα.

✎ Να συζητήσετε στην τάξη πόσο σημαντικοί είναι αυτοί οι όροι για την ενότητα στην Ε.Ε.

Η διαδικασία προσχώρησης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ξεκίνησε με την υπογραφή της Συμφωνίας των Αθηνών (1961) και προέβλεπε διαδικασίες εναρμόνισης της πολιτικής της χώρας με αυτήν της ΕΟΚ, διάρκειας 22 ετών. Η εφαρμογή της Συμφωνίας άρχισε το 1962 και διακόπηκε στη διάρκεια της δικτατορίας (1967-1974) από την ΕΟΚ, λόγω της αναστολής των δημοκρατικών αρχών και ελευθεριών από το στρατιωτικό καθεστώς. Η νέα αίτηση, που υποβάλλεται το 1974, οδηγεί σε διαπραγματεύσεις και την υπογραφή της Συνθήκης Ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ το 1979, μετά από απόφαση της Ελληνικής Βουλής με αυξημένη πλειοψηφία (2/3). Η οριστική ένταξη στην Ευρωπαϊκή

Κοινότητα πραγματοποιείται το 1981.

φωτ. 13.4. Η υπογραφή της Συνθήκης ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ (1979)

Μέσα στα επόμενα χρόνια θα ζούμε σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση με 28 χώρες, περισσότερες από 20 γλώσσες, ένα μοναδικό κράμα πολιτισμών και ένα αίσθημα αλληλεγγύης που θα συμμερίζονται 500 εκατομμύρια άνθρωποι.

1957: Ίδρυση της ΕΟΚ μεταξύ Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας, Βελγίου και Λουξεμβούργου

**1973: Προσχώρηση
Αγγλίας, Ιρλανδίας και
Δανίας**

**1981: Προσχώρηση της
Ελλάδας**

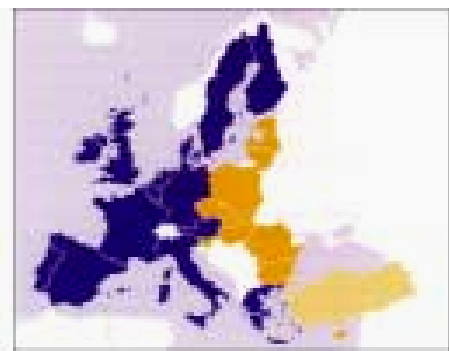
**1986: Προσχώρηση
Ισπανίας και
Πορτογαλίας**

**1992: Προσχώρηση
πρώην ανατολικής
Γερμανίας**

**1996: Προσχώρηση
Αυστρίας, Σουηδίας και
Φινλανδίας**

**2004: Προσχώρηση
Κύπρου, Τσεχίας,
Εσθονίας, Ουγγαρίας,
Πολωνίας, Σλοβενίας,**

**Σλοβακίας, Λετονίας, Λιθουανίας
και Μάλτας.**

**2007: Προσχώρηση Βουλγαρίας και
Ρουμανίας.**

**Υποψήφιες χώρες: Τουρκία,
Κροατία**

Βασικές έννοιες μαθήματος

**Γεωγραφική
Ενότητα** + **Ευρωπαϊκός
πολιτισμός** =

**Ευρωπαϊκή
Ιδέα** + **Κοινά
Συμφέροντα** =

= **Ευρωπαϊκή
Ένωση**

1951 ΕΚΑΧ Συνθήκη Παρισίων

1957 Ε.Ο.Κ Συνθήκη Ρώμης

1981 Ένταξη Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ

1991-93 Ε.Ε Συνθήκη Μάαστριχτ

1996 Ε.Ε των 15

2004 Ευρώπη των 25

13.2 Βασικοί θεσμοί

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε) είναι μια ένωση ευρωπαϊκών κρατών τα οποία, με την προσχώρησή τους, δεσμεύονται να συνεργάζονται για τη δημοκρατία, την οικονομική και κοινωνική ευημερία και την ειρήνη. Δεν είναι ομοσπονδιακό κράτος, όπως η Γερμανία ή οι ΗΠΑ (βλ. Κεφ.8.1), ούτε είναι απλώς ένας οργανισμός συνεργασίας κρατών, όπως τα Ηνωμένα Έθνη (βλ. Κεφ.14.2).

Η συνένωση αυτή των ευρωπαϊκών κρατών, σημαίνει ότι τα κράτη-μέλη μεταβιβάζουν ορισμένες εξουσίες τους (νομοθετικές, εκτελεστικές και δικαστικές) σε αντίστοιχους κοινούς θεσμούς της ΕΕ. Με αυτόν τον τρόπο οι αποφάσεις για ορισμένα θέματα κοινού ενδιαφέροντος λαμβάνονται δημοκρατικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα βασικά θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι: το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που εκπροσωπεί τους πολίτες, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, που εκπροσωπεί τα κράτη-μέλη, το Συμβούλιο Υπουργών, που εκπροσωπεί τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που εκπροσωπεί τα συμφέροντα της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Η επιτροπή, το

Συμβούλιο Υπουργών και το Κοινοβούλιο αποτελούν το λεγόμενο «θεσμικό τρίγωνο», το οποίο διαμορφώνει τη νομοθεσία και τις πολιτικές που εφαρμόζονται σε ολόκληρη την Ένωση.

Πίνακας 13.1 Το θεσμικό Τρίγωνο. Η Επιτροπή προτείνει νέα ευρωπαϊκή νομοθεσία, το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο αποφασίζουν.

φωτ.13.5 Κάθε χώρα της Ε.Ε. είναι ελεύθερη να αποφασίζει την εθνική της πολιτική, π.χ. την εκπαιδευτική πολιτική. Η Ε.Ε. παράλληλα, θέτει κοινούς στόχους στον τομέα της εκπαίδευσης, εφόσον απαιτείται κατοχύρωση ισοτιμίας των πτυχίων και κοινά προσόντα για τους εργαζόμενους (π.χ. επιμόρφωση στις νέες τεχνολογίες, δια βίου μάθηση). Οι στόχοι αυτοί προωθούνται στα κράτη μέλη με αντίστοιχες οδηγίες και χρηματοδοτήσεις ανάλογων πολιτικών. Η ΕΕ αναλαμβάνει δράση μόνον, εφόσον αυτή είναι πιο αποτελεσματική από αντίστοιχα εθνικά μέτρα. Στο πλαίσιο αυτών των δράσεων αποστέλλει οδηγίες στα κράτη μέλη, τα οποία οφείλουν να τις εφαρμόζουν. Σε αντίθετη

περίπτωση, η ΕΕ προχωρεί σε παρατηρήσεις ή επιβολή προστίμων.

«Η Κοινότητα έχει ως αποστολή, με τη δημιουργία μιας κοινής αγοράς και την προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών τη συνεχή επέκταση της οικονομίας...» Άρθρο 2 της Ιδρυτικής Πράξης της Ε.Ο.Κ

✎ Να σχολιάσετε στην τάξη τις διαφορές που εντοπίζετε μεταξύ Ε.Ο.Κ και Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Α. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

αντιπροσωπεύει τους πολίτες της Ένωσης και εκλέγεται άμεσα από αυτούς. Οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διεξάγονται από το 1979, κάθε πενταετία και δικαίωμα ψήφου έχουν όλοι οι πολίτες της

ΕΕ που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που προήλθε από τις ευρωεκλογές του Ιουνίου 2004, εκφράζει τη δημοκρατική βούληση των 450 εκατομμυρίων πολιτών της Ένωσης και εκπροσωπεί τα συμφέροντα τους στις συζητήσεις με τα άλλα θεσμικά όργανα (Επιτροπή, Συμβούλιο). Στην ελληνική εκπροσώπηση συμμετέχει για πρώτη φορά γυναίκα ΑΜΕΑ με κινητικές αναπηρίες. Οι βουλευτές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν ανήκουν σε εθνικές ομάδες, αλλά σε επτά πανευρωπαϊκές πολιτικές ομάδες. Η κατανομή των ομάδων αυτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την περίοδο 2004-2009 είναι η ακόλουθη:

1 ΕΕΔ/ΒΠΑ: 39

2 ΕΔΔ: 19

3 ΠΡΣ/ΕΕΣ: 42

4 ΦΙΛ: 66

5 ΕΕΕ: 27

6 ΛΟΙΠΑ: 66

7 ΕΣΚ: 201

8 ΕΛΚ/ΕΔ: 276

9 ΣΥΝΟΛΟ: 732

ΕΛΚ/ΕΔ
 Ευρωπαϊκό
 Λαϊκό Κόμμα
 (Χριστιανοδ/τες)

ΕΣΚ
 Ευρωπαϊκό
 Σοσιαλιστικό
 Κόμμα

ΦΙΛ ELDR
Ευρωπαϊκό
Φιλελεύθερο

ΕΕΑ/ΒΠΑ
Ενωτική
Αριστερά

ΠΡΣ/ΕΕΣ
Πράσινοι

ΕΕΕ
Ένωση για
μια Ευρώπη
των Εθνών

ΕΕΔ
Ομάδα για την Ευρώπη
της Δημοκρατίας και
της Διαφοράς

πίνακας 13.2 Κατανομή πολιτικών ομάδων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2004

φωτ. 13.6 Οι εγκαταστάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Την πρώτη εβδομάδα κάθε μήνα το Ευρω-

παϊκό Κοινοβούλιο συνεδριάζει σε Ολομέλεια στο Στρασβούργο. Οι συνεδριάσεις γίνονται στις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας (20 γλώσσες το 2005), με ταυτόχρονη διερμηνεία.

✎ Να συζητήσετε στην τάξη την ανάγκη γνώσης ευρωπαϊκών γλωσσών, για την καλύτερη αξιοποίηση των ευκαιριών που μας παρέχει η Ενωμένη Ευρώπη.

Η εκπροσώπηση των κρατών μελών της ΕΕ στο Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο Υπουργών και την Επιτροπή φαίνεται στους παρακάτω πίνακες:

ΟΙ ΕΔΡΕΣ ΣΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ Ε.Ε.

ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΣΥ: Συμβούλιο Υπουργών

α/ α	Χώρα	Πληθυσμός	ΕΚ	ΕΕ	ΣΥ
1	Γερμανία	82.038.000	99	1	29
2	Ην. Βασίλ.	59.247.000	78	1	29
3	Γαλλία	58.966.000	78	1	29
4	Ιταλία	57.612.000	78	1	29
5	Ισπανία	39.394.000	54	1	27
6	Ολλανδία	15.760.000	27	1	13
7	Ελλάδα	10.533.000	24	1	12
8	Βέλγιο	10.213.000	24	1	12
9	Πορτογαλία	9.980.000	24	1	12
10	Σουηδία	8.854.000	19	1	10
11	Αυστρία	8.082.000	18	1	10
12	Δανία	5.313.000	14	1	7
13	Φινλανδία	5.160.000	14	1	7
14	Ιρλανδία	3.744.000	13	1	7
15	Λουξεμ- βούργο	429.000	6	1	4

Νέα κράτη - μέλη (2004-2009)

16	Πολωνία	38.667.000	54	1	27
17	Ρουμανία*	22.489.000	()	()	()
18	Τσεχία	10.290.000	24	1	12
19	Ουγγαρία	10.092.000	24	1	12
20	Βουλγαρία*	8.230.000	()	()	()
21	Σλοβακία	5.393.000	14	1	7
22	Λιθουανία	3.701.000	13	1	4
23	Λεττονία	2.439.000	8	1	4
24	Σλοβενία	1.978.000	7	1	4
25	Εσθονία	1.446.000	6	1	4
26	Κύπρος	752.000	6	1	4
27	Μάλτα	379.000	6	1	3
Σύνολο		481.181.000	732	25	321

Πίνακας 13.3 Πηγή Ε.Ε. 2003. *Τα κράτη θα ενταχθούν μετά το 2007

**φωτ. 13.7 Μέγαρο
Μαυρομιχάλη, Αμα-
λίας 8, Αθήνα, έδρα
του Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου στην**

Ελλάδα.

**Η Συνθήκη της Νίκαιας (2000) καθό-
ρισε ένα σύστημα κατανομής των
εδρών στη διευρυμένη «Ευρώπη
των 27». Με το σύστημα αυτό δεν
υπάρχει απόλυτη αναλογία πληθυ-
σμού και εδρών, γιατί κάτι τέτοιο θα
ήταν άδικο για τα μικρότερα κράτη.
Κάθε έδρα αντιπροσωπεύει πλη-
θυσμό από 72.000 (Λουξεμβούργο)
έως 826.000 (Γερμανία) κατοίκους.
(βλ. και πίνακα 13.3). Το θέμα της
ισοτιμίας θα συζητηθεί στην περί-
πτωση που η ΕΕ προχωρήσει σε
έναν τύπο Ομοσπονδίας και το
Κοινοβούλιο θα αποτελεί το
νομοθέτη της.**

φωτ. 13.8 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο οργανώνει κάθε χρόνο το Ευρωπαϊκό Κοινοβού-

λιο Νέων.

✍ Μπορείτε να ενημερωθείτε για το πρόγραμμα από το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου ή την ΕΕ (www.europarl.gr) και να προετοιμάσετε τη συμμετοχή και του δικού σας σχολείου.

φωτ. 13.9 Το Αττικό Μετρό στην Αθήνα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, συγχρηματοδότησε την κατασκευή του (www.metro.gr).

Οι κύριες αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου είναι τρεις:

- Ασκεί μαζί με το Συμβούλιο Υπουργών τη νομοθετική εξουσία.

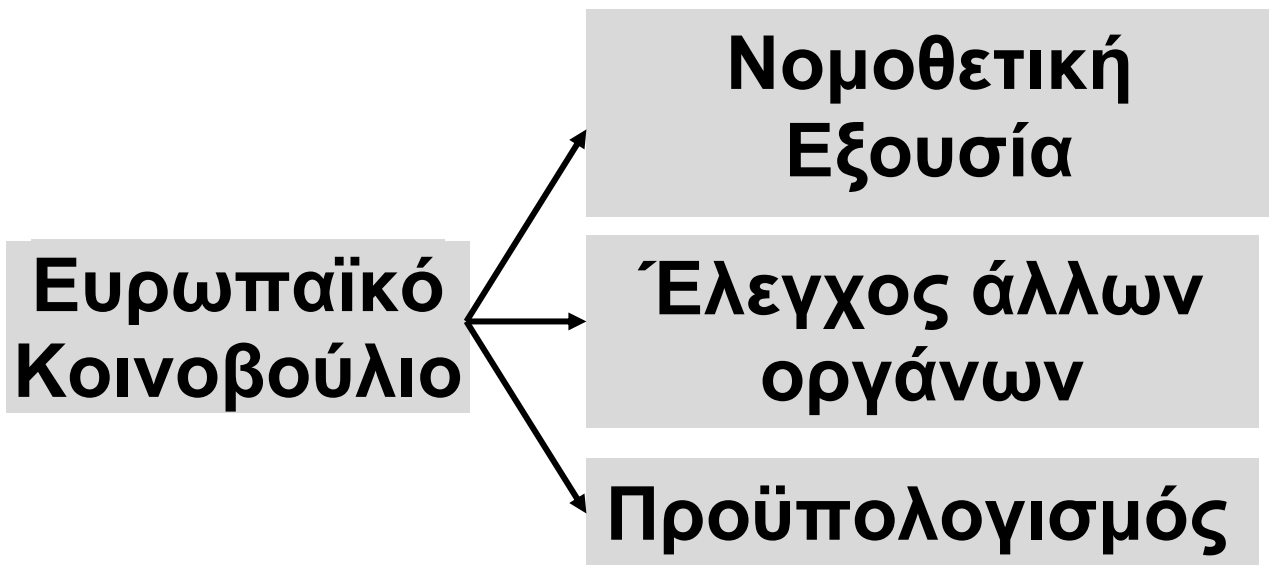
**Ως άμεσα εκλεγμένο όργανο εξα-
σφαλίζει το δημοκρατικό χαρακτή-
ρα της ευρωπαϊκής νομοθεσίας.**

- **Ασκει έλεγχο στα άλλα εκλεγμένα
όργανα της Ε.Ε. (π.χ. εγκρίνει ή
απορρίπτει το διορισμό
Επιτρόπων).**

- **Έχει αρμοδιότητες σχετικές με τη
μελέτη και έγκριση του προϋπολο-
γισμού και επομένως επηρεάζει κα-
θοριστικά τις δαπάνες της Ένωσης.**

**Το έργο του Ευρωπαϊκού
Κοινοβουλίου βοηθείται από τις 17
μόνιμες Κοινοβουλευτικές Επιτρο-
πές. Αυτές εκφράζουν τη γνώμη
τους για τα θέματα που πρόκειται
να συζητήσει το Ευρωπαϊκό
Κοινοβούλιο.**

Βασικές έννοιες μαθήματος

Β. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελείται από τους Αρχηγούς των κρατών ή των Κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ένωσης. Συνεδριάζει μία φορά κάθε εξάμηνο και καθορίζει τους γενικούς προσανατολισμούς και προτεραιότητες της ΕΕ (από την ισχύ του ευρωπαϊκού Συντάγματος θα συνεδριάζει κάθε τρίμηνο).

φωτ. 13.10 Η Συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το 2003 στη Θεσσαλο-

νίκη. Το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ δεν πρέπει να συγχέεται με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο αποτελείται από όλους τους αρχηγούς των κρατών μελών. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους γενικές πολιτικές της Ε.Ε., με τις οποίες τα θεσμικά όργανα (Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Υπουργών και Επιτροπή) διαμορφώνουν τη νομοθεσία. Συνεδριάζει κάθε εξάμηνο στη χώρα που προεδρεύει. (Το 2006 η Αυστρία και Φινλανδία αντίστοιχα).

✎ Μπορείτε να αντλήσετε πληροφορίες και υλικό για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο Υπουργών από το διαδίκτυο

(www.ee.gr από το σύνδεσμο «όργανα») και να τα παρουσιάσετε στην τάξη.

Γ. Συμβούλιο Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το Συμβούλιο Υπουργών είναι το κύριο όργανο αποφάσεων της ΕΕ. Ενώ το Κοινοβούλιο εκπροσωπεί τους πολίτες, το Συμβούλιο εκπροσωπεί τα κράτη μέλη. Στις συνεδριάσεις του παρευρίσκεται ένας υπουργός για κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, ανάλογα με το θέμα συζήτησης (π.χ. υπουργοί εργασίας, εάν συζητούνται θέματα ανεργίας). Ο κάθε υπουργός με την ψήφο του, ως μέλος του Συμβουλίου, εκφράζει την Κυβέρνηση του και είναι υπεύθυνος απέναντι στο εθνικό του Κοινοβούλιο. Οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία.

Ο υπουργός κάθε χώρας εκπροσωπεί ψήφους ανάλογες με τον πληθυσμό της (βλ. πιν. 13.3). Για τις αποφάσεις του Συμβουλίου απαιτούνται τουλάχιστον 232 ψήφοι από την πλειοψηφία των κρατών μελών. Το Συμβούλιο είναι νομοθετικό όργανο της Κοινότητας. Για ένα μεγάλο μέρος της νομοθεσίας, το Συμβούλιο «συναποφασίζει» με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Συμβούλιο παίρνει αποφάσεις σε θέματα που αφορούν:

- το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών (ανάπτυξη, ανεργία, επενδύσεις),**
 - την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ε΄Ε.**
- (ΚΕΠΠΑ, βλ.13.3).**

φωτ.13.11 Συνεδρίαση της Επιτροπής 2000. Λέγεται συχνά ότι οι αποφάσεις της

Ε.Ε. λαμβάνονται από όργανα που είναι απομακρυσμένα από τους απλούς πολίτες, οι οποίοι και δύσκολα ενημερώνονται γι' αυτές. Αυτό αποτελεί δημοκρατικό έλλειμμα, δηλαδή έλλειψη δημοκρατικότητας. Για τη μείωση αυτού του φαινομένου, η ΕΕ βελτιώνει την ενημέρωση των πολιτών μέσω του διαδικτύου, απλοποιεί τη νομοθεσία και ενισχύει την κοινωνία πολιτών.

Δ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Επιτροπή είναι το πολιτικά ανεξάρτητο όργανο, που εκπροσωπεί τα συμφέροντα της Ένωσης. Είναι η κινητήρια δύναμη του «θεσμικού τριγώνου»: προτείνει νομοθεσία,

προγράμματα δράσης και πολιτικές στο Συμβούλιο Υπουργών και το Κοινοβούλιο και είναι υπεύθυνη για την πραγμάτωση των αποφάσεων τους. Τα μέλη της, οι επίτροποι, ένας για κάθε κράτος μέλος (μετά την εφαρμογή του ευρωπαϊκού Συντάγματος 13 επίτροποι), διορίζονται από τις Κυβερνήσεις των κρατών και εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για πέντε χρόνια. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι να:

- προτείνει νομοθεσία στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο,
- διαχειρίζεται τον προϋπολογισμό της Ένωσης,
- εξασφαλίζει, μαζί με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, την εφαρμογή της νομοθεσίας σε όλα τα κράτη,
- εκπροσωπεί την ΕΕ στη διεθνή σκηνή.

Ε. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο

Σκοπός του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι να εξασφαλίζει την ομοιόμορφη εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και του Συντάγματος σε όλα τα κράτη μέλη. Σε αυτό συμμετέχει ένας δικαστής από κάθε κράτος μέλος και είναι αρμόδιο για την επίλυση διαφορών μεταξύ κρατών μελών, μεταξύ οργάνων της ΕΕ και μεταξύ επιχειρήσεων και πολιτών. Στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο ανήκει και το Ευρωπαϊκό Πρωτοδικείο, το οποίο εκδικάζει υποθέσεις που αφορούν την προστασία πολιτών της ΕΕ.

Τα πέντε αυτά θεσμικά όργανα συμπληρώνονται από άλλα όργανα, όπως το Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο ελέγχει τη νόμιμη διαχείριση του οικονομικού

προϋπολογισμού της ΕΕ και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αρμόδια για τη νομισματική πολιτική και το ευρώ. Συμβουλευτικά όργανα είναι η Επιτροπή Περιφερειών και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Εξάλλου, προβλέπεται και ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, ο οποίος ασχολείται με καταγγελίες πολιτών για κακοδιοίκηση.

φωτ. 13.12 Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εκδικάζει

προσφυγές της Επιτροπής κατά κράτους μέλους, ή μεταξύ κρατών μελών, προσφυγές κατά παραλείψεων των τριών βασικών οργάνων της ΕΕ. Επίσης εκδίδει αποφάσεις μετά από αίτηση των

εθνικών Δικαστηρίων για ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου.

✍ Μπορείτε να επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες της Ε.Ε (www.ee.gr) και να αντλήσετε πληροφορίες για το Ευρ. Δικαστήριο και τα άλλα όργανα. Να τις παρουσιάσετε στην τάξη.

φωτ.13.13 Ο Νικηφόρος Διαμαντούρος είναι ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής.

Στον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή μπορούν να γίνουν καταγγελίες κακοδιοίκησης από όλους τους πολίτες της ΕΕ.

Πληροφορίες μπορείτε να πάρετε από την ανοιχτή γραμμή πληροφόρησης της ΕΕ (δωρεάν) 00800.6.7.8.9.10.11 και από το διαδίκτυο, στη διεύθυνση:

www.europa.eu.int/institutions/ombudsman/index_el.htm

Βασικές έννοιες μαθήματος

13.3 Βασικές πολιτικές

Οι βασικές πολιτικές της ΕΕ καθορίζονται από τις Ιδρυτικές Συνθήκες (Παρισίων, Ρώμης, Μάαστριχτ, Άμστερνταμ, Νίκαιας) και περιέχονται στο Σύνταγμα της Ευρώπης.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαράσσει τις γενικές κατευθύνσεις για συγκεκριμένες πολιτικές αποφάσεις. Στη συνέχεια, τα βασικά όργανα, που μελέτησες στην προηγούμενη ενότητα, διαμορφώνουν, με βάση τις παραπάνω κατευθύνσεις, τους συγκεκριμένους κανονισμούς και οδηγίες που δεσμεύουν τα κράτη-μέλη, τα οποία οφείλουν να εναρμονίσουν* τις πολιτικές τους με τις πολιτικές της ΕΕ. Ειδικότερα:

*** Εναρμόνιση: Προσαρμογή. Τα κράτη μέλη οφείλουν να προσαρμόζουν τις αποφάσεις και τις εθνικές πολιτικές τους με τις βασικές πολιτικές της ΕΕ. Γι' αυτό και βοηθούνται με οδηγίες και ελέγχονται για την εφαρμογή τους (επιτροπές ελέγχου, πρόστιμα, παραπομπή σε Ευρωπαϊκό Δικαστήριο).**

1. Οικονομική και Νομισματική Πολιτική(ΟΝΕ)

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1991) αποφασίζεται η Οικονομική και Νομισματική Ένωση των κρατών-μελών, που προβλέπει την είσοδο κοινού νομίσματος, του ευρώ. Σήμερα, με εξαίρεση τη Σουηδία, Δανία και Βρετανία, το ευρώ αποτελεί το κοινό νόμισμα για περισσότερα από 300 εκατομμύρια ευρωπαίους πολίτες.

Η ΟΝΕ προϋποθέτει τη στενή οικονομική συνεργασία των κρατών-μελών. Τα όργανα της ΕΕ διαμορφώνουν κάθε χρόνο γενικούς προσανατολισμούς οικονομικής πολιτικής που αποστέλλουν στα κράτη-μέλη. Η ΕΕ ελέγχει την εφαρμογή αυτών των οικονομικών προσανατολισμών και στις κυβερνήσεις που δεν τους τηρούν

απευθύνει συστάσεις και επιβάλλει πρόστιμα. Σε περίπτωση που κράτος-μέλος αντιμετωπίζει σοβαρές οικονομικές δυσκολίες, η ΕΕ μπορεί να δώσει χρηματική ενίσχυση.

φωτ. 13.14 Το ευρώ. Την 1η Ιανουαρίου 2002 το ευρώ, σε μορφή χαρτονομισμάτων και κερμάτων, εισάγεται σε όλα τα κράτη-μέλη, και στις 28 Φεβρουαρίου 2002, τα εθνικά νομίσματα παύουν να κυκλοφορούν και αντικαθίστανται από το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα.

✍ Να συζητήσετε στην τάξη τα οφέλη από την ύπαρξη ενός κοινού νομίσματος στην ΕΕ. Μπορείτε να ενημερωθείτε για το ευρώ από τις ιστοσελίδες της ΕΕ (www.ee.gr).

2. Κοινωνική Πολιτική

Με την ψήφιση του Χάρτη θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων στη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), η ΕΕ διαμορφώνει μια ενιαία ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική. Οι βασικοί στόχοι της είναι η προώθηση μιας κοινωνίας για όλα τα άτομα και η προετοιμασία όλων για τον κόσμο της εργασίας που μεταβάλλεται σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης και τεχνολογικής αλλαγής.

Οι βασικές δράσεις της ΕΕ περιλαμβάνουν την επιμόρφωση, κατάρτιση και προσανατολισμό των νέων και των ανέργων, τα θετικά μέτρα για την απασχόληση των γυναικών και των ατόμων με ειδικές ανάγκες, τη δημιουργία θέσεων εργασίας στον κοινωνικό τομέα (εθελοντισμός), τη βελτίωση

**των υπηρεσιών περίθαλψης
παιδιών και ηλικιωμένων.**

«Η ΕΕ έχει ως αποστολή...να προάγει στο σύνολο της Κοινότητας... υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας, ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, ...υψηλό επίπεδο προστασίας και βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής, την κοινωνική συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών» Άρθρο 2 Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε από τη Συνθήκη του Άμστερνταμ.

✎ Να συζητήσετε στην τάξη την κοινωνική πολιτική της ΕΕ. Ποια ευρωπαϊκά προγράμματα γνωρίζετε από την τοπική σας κοινωνία, που προωθούν αυτούς τους στόχους;

3. Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ)

Τα κράτη-μέλη συνεργάζονται με στόχο τον καθορισμό μιας κοινής αμυντικής πολιτικής, που μελλοντικά θα μπορούσε να οδηγήσει σε κοινή ευρωπαϊκή άμυνα (ευρωπαϊκός στρατός). Εξάλλου, για την εξασφάλιση της ασφάλειας και της ελευθερίας στον ευρωπαϊκό χώρο, προβλέπεται η συνεργασία των δικαστικών και αστυνομικών αρχών των κρατών μελών με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά όργανα την Europol και την Eurojust, τα οποία έχουν ως στόχο την πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος (λαθρεμπόριο, ναρκωτικά, σωματεμπορία, «ξέπλυμα χρήματος»).

φωτ. 13.15 Το σήμα του προγράμματος equal. Η κοινοτική πρωτοβουλία “equal”

αποτελεί εργαλείο της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Απασχόληση. Χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και στοχεύει στην πειραματική εφαρμογή και διάδοση νέων τρόπων καταπολέμησης των διακρίσεων και της ανισότητας στον τομέα της απασχόλησης (περισσότερες πληροφορίες: <http://www.equal-greece.gr>).

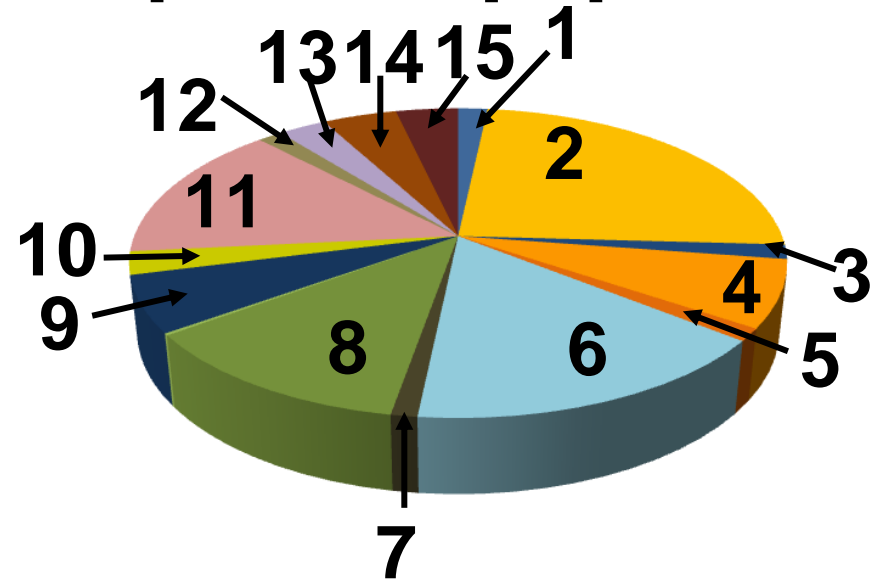
Χρηματοδότηση των πολιτικών της Ε.Ε.

Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρηματοδοτούνται από τα κράτη-μέλη. Το 74% των εσόδων της προέρχεται: 1. από τον Φ.Π.Α* που εισπράττουν τα κράτη-μέλη από τους καταναλωτές και 2. από την εισφορά κάθε κράτους μέλους, με βάση το συνολικό του πλούτο. Το ποσοστό αυτής της εισφοράς για τα 15 κράτη μέλη το 2000 φαίνεται στο διπλανό πίνακα (Πίνακας 13.4. Πηγή: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2001)

1. ΦΠΑ: Φόρος Προστιθέμενης Αξίας. Ο Φόρος που καταβάλλεται από τους καταναλωτές, για την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών, σε όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

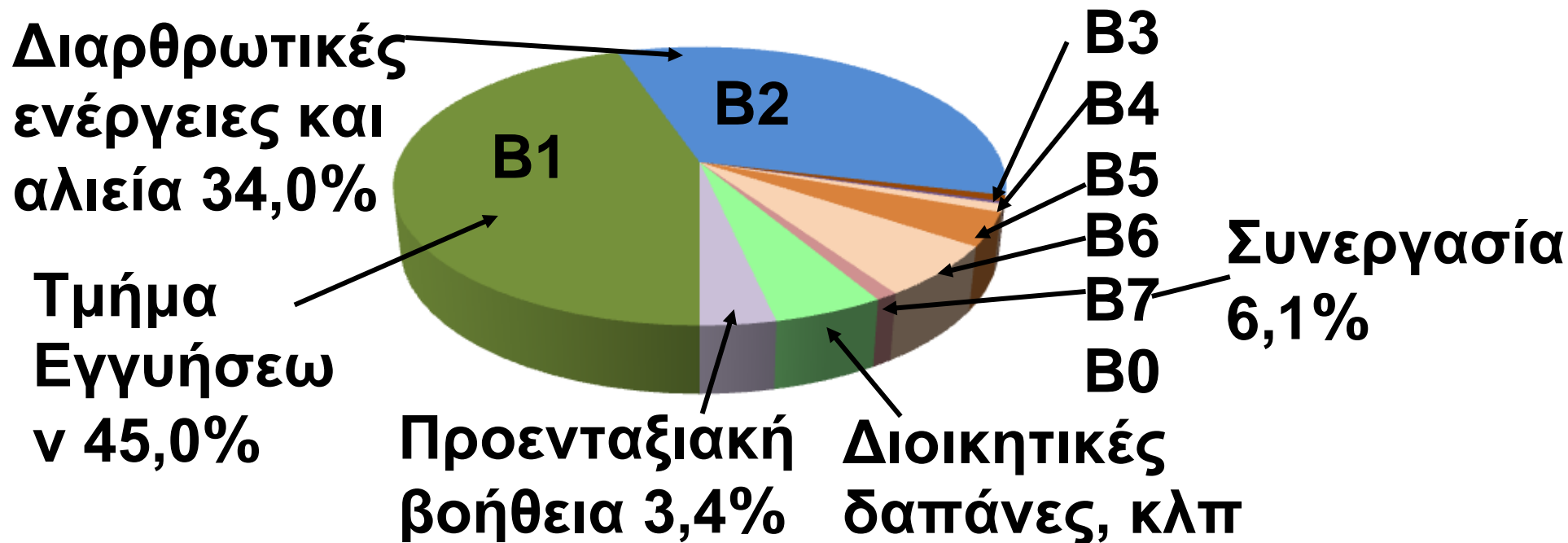
Χρηματοδότηση του γενικού προϋπολογισμού 2000 ανά κράτος μέλος

1	Δανία 1,7%
2	Γερμανία 24,1%
3	Ελλάδα 1,5%
4	Ισπανία 7,0%
5	Πορτογαλία 1,3%

6	Γαλλία 15,9%	7	Ιρλανδία 1,1%	8	Ιταλία 12,1%
9	Λουξεμβούργο 0,2%	10	Κάτω Χώρες 5,9%	11	Αυστρία 2,4%
12	Ηνωμένο Βασίλειο 14,4%	13	Φινλανδία 1,4%	14	Σουηδία 2,8%
15	Διάφορα 4,3%	16	Βέλγιο 3,6%		

Προϋπολογισμός 2001 κατά υποδιαίρεση (σε αναλήψεις υποχρεώσεων, σύνολο 92,6 δισ. ευρώ)

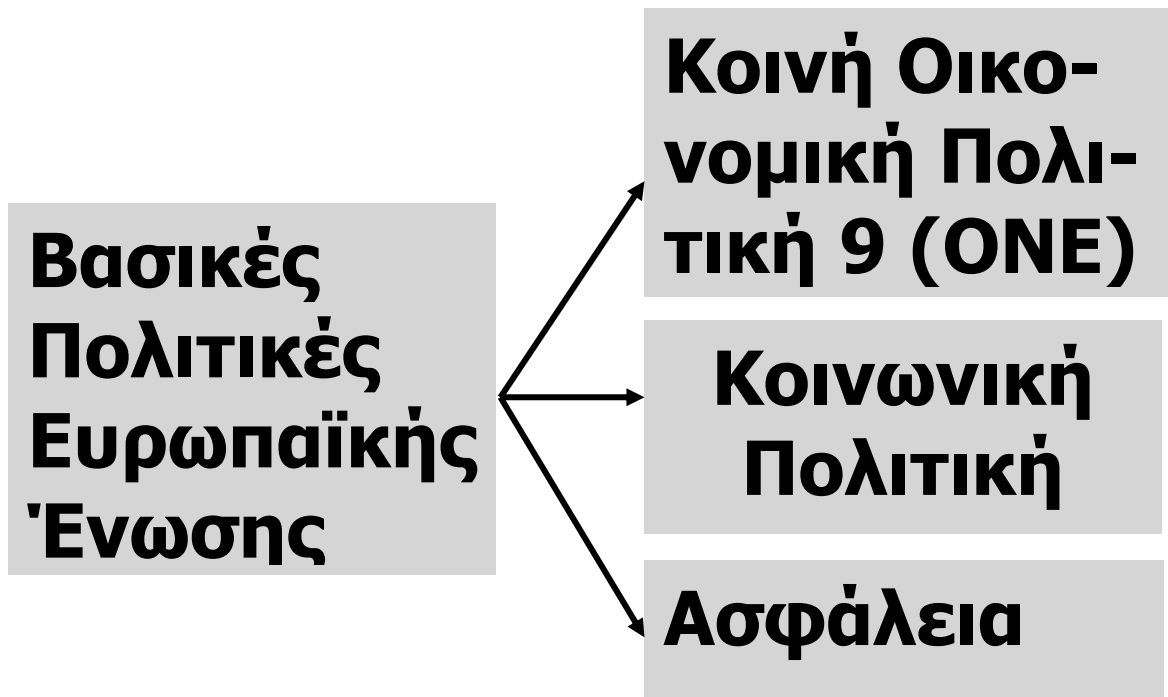

B3	Κατάρτιση, νεότητα κλπ 0,7%	B5	Προστασία των καταναλωτών κλπ 0,9%
B4	Ενέργεια κλπ 0,3%	B6	Έρευνα κλπ 3,9%
B0	Αποθεματικά, εγγυήσεις 1,0%		

Όπως φαίνεται από τον πίνακα της προηγούμενης σελίδας, το 45% των εξόδων του προϋπολογισμού* της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διατίθεται για την γεωργία (επιδόματα, αποζημιώσεις, ενισχύσεις) και το 34% για διαρθρωτικές ενέργειες (ενίσχυση λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών). Το 2006 ο συνολικός προϋπολογισμός αναμένεται να ξεπεράσει τα 106 δισ. Ευρώ. (Πίνακας 13.5. Πηγή: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2001)

2. Προϋπολογισμός: Το σύνολο των εσόδων και εξόδων ενός οικονομικού οργανισμού ή κράτους.

Βασικές έννοιες μαθήματος

13.4 Πολίτης και Ευρωπαϊκή Ένωση

Μισό περίπου δισεκατομμύριο πολίτες ευρωπαϊκών κρατών έχουν σήμερα μια δεύτερη ταυτότητα, την ταυτότητα του ευρωπαίου πολίτη. Αυτή η ταυτότητα σημαίνει ότι, χωρίς να παύουν να είναι πολίτες του εθνικού τους κράτους και φορείς της εθνικής γλώσσας, παράδοσης και πολιτισμού, αποκτούν

και την ιθαγένεια της ΕΕ, που δεν αντικαθιστά, αλλά προστίθεται στην εθνική τους ιθαγένεια* (π.χ. ελληνική, ιταλική, βελγική).

**φωτ. 13.16 Ρώμη
29.10.2004. Ο Πρω-
θυπουργός της
Ελλάδας υπογράφει
τη Συνθήκη για το
Σύνταγμα της Ευρώπης. Να
επισκεφτείτε τις ιστοσελίδες της ΕΕ
(www.europa.eu.int/hellas) και να
αντλήσετε πληροφορίες για το
Σύνταγμα της Ευρώπης.**

**Όπως ήδη γνωρίσαμε (βλ. Κεφ.8.3),
οι σχέσεις των πολιτών με το
κράτος, οι υποχρεώσεις και τα
δικαιώματά τους καθορίζονται από**

***Ιθαγένεια: ο νομικός δεσμός του
πολίτη με το κράτος του**

το Σύνταγμα. Τον Οκτώβριο του 2004 στη Ρώμη οι 25 ηγέτες των κρατών μελών της ΕΕ ενέκριναν και υπέγραψαν τη Συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος. Το Σύνταγμα περιλαμβάνει τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ που είχε ψηφιστεί το 2000. Ο Χάρτης, στα 54 άρθρα του, καθορίζει τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των πολιτών της ΕΕ και τις σχέσεις τους με την Ένωση και οι διατάξεις του δεσμεύουν όλα τα κράτη-μέλη. Όλοι οι πολίτες των κρατών-μελών της ΕΕ, είναι και πολίτες της Ένωσης και για το λόγο αυτό έχουν:

- Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών-μελών. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν να εγκατασταθούν σε οποιοδήποτε κράτος-μέλος για να σπουδάσουν, να εργασθούν ή να**

συνταξιοδοτηθούν, όπως ακριβώς και οι πολίτες του κράτους.

- Το δικαίωμα να εκλέγουν και να εκλέγονται στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές στο κράτος-μέλος που κατοικούν, με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους πολίτες του συγκεκριμένου κράτους.

- Το δικαίωμα να απολαμβάνουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία το κράτος τους δεν εκπροσωπείται, την προστασία των διπλωματικών αρχών άλλης χώρας-μέλους της ΕΕ, η οποία διαθέτει Πρεσβεία ή προξενείο, στο έδαφος της τρίτης χώρας.

- Το δικαίωμα να υποβάλλουν αναφορά στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, καταγγελία στον Ευρωπαϊό Διαμεσολαβητή και το

δικαίωμα να προσφεύγουν στο Δικαστήριο, σε περίπτωση κατάπαυσης των δικαιωμάτων τους ως πολιτών της Ε.Ε.

Εκτός από τα παραπάνω δικαιώματα των ευρωπαϊκών πολιτών, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατοχυρώνει και τα δικαιώματα των πολιτών στην ισότητα και τις ατομικές ελευθερίες. Η κατοχύρωση αυτών των δικαιωμάτων του ευρωπαϊκού πολίτη από την ΕΕ οδήγησε στην αναθεώρηση πολλών διατάξεων του ελληνικού Συντάγματος το 2001, ώστε να εναρμονιστεί με το Χάρτη. Παράδειγμα τέτοιων αναθεωρήσεων αποτελούν η προσθήκη του δικαιώματος συμμετοχής στην κοινωνία της ηλεκτρονικής πληροφορίας, το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών

δεδομένων, η υποχρέωση των δημοσίων υπηρεσιών να πληροφορούν τους πολίτες, η υποχρέωση του κράτους να προστατεύει το περιβάλλον στο πλαίσιο της αρχής της «αειφόρου ανάπτυξης» που ακολουθεί η ΕΕ, τα θετικά μέτρα για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες* (Βλ. κεφ. 12.2 και 12.5)

φωτ. 13.17 Συνοριακός έλεγχος πηγή ΕΕ. Πριν το 1985, ταξιδιώτες και φορτηγά, περιμέναν ώρες για να ελεγχθούν σε κάθε εθνικό σύνορο που περνούσαν. Ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της ΕΕ ήταν η

***Ευάλωτες κοινωνικές ομάδες: Οι κοινωνικές ομάδες που κινδυνεύουν με κοινωνικές διακρίσεις και αποκλεισμό.**

διαμόρφωση ενός χώρου χωρίς σύνορα, μέσα στον οποίο μπορούν να διακινούνται ελεύθερα οι άνθρωποι, τα αγαθά, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια. Οι χώρες του Σένγκεν, παίρνοντας το όνομα από την πόλη του Λουξεμβούργου στην οποία υπογράφηκε η Συμφωνία το 1985, περιλαμβάνουν σήμερα τη Νορβηγία και Ισλανδία και όλες τις χώρες της Ε.Ε. εκτός της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Οι χώρες αυτές συμφώνησαν να μην απαιτείται έλεγχος ή θεωρήσεις για την είσοδο και έξοδο των πολιτών της ΕΕ.

φωτ. 13.18 Το διαδίκτυο ως μέσο μάθησης, Το πρόγραμμα eEurope είναι

ένα πρόγραμμα που εφαρμόζει από το 2000 η ΕΕ στα κράτη-μέλη με στόχο την προώθηση του διαδικτύου. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τα επιμέρους προγράμματα eLearning, με στόχο την εκπαίδευση μέσω του διαδικτύου, το eHealth με στόχο την παροχή ιατρικής βοήθειας μέσω του διαδικτύου, το eGovernment (ηλεκτρονική διακυβέρνηση) με στόχο την εξυπηρέτηση του πολίτη μέσω του διαδικτύου (π.χ. φορολογικές δηλώσεις, πληροφορίες, αιτήσεις) αλλά και την ηλεκτρονική συμμετοχή του πολίτη σε τοπικές αποφάσεις (ηλεκτρονική δημοκρατία).

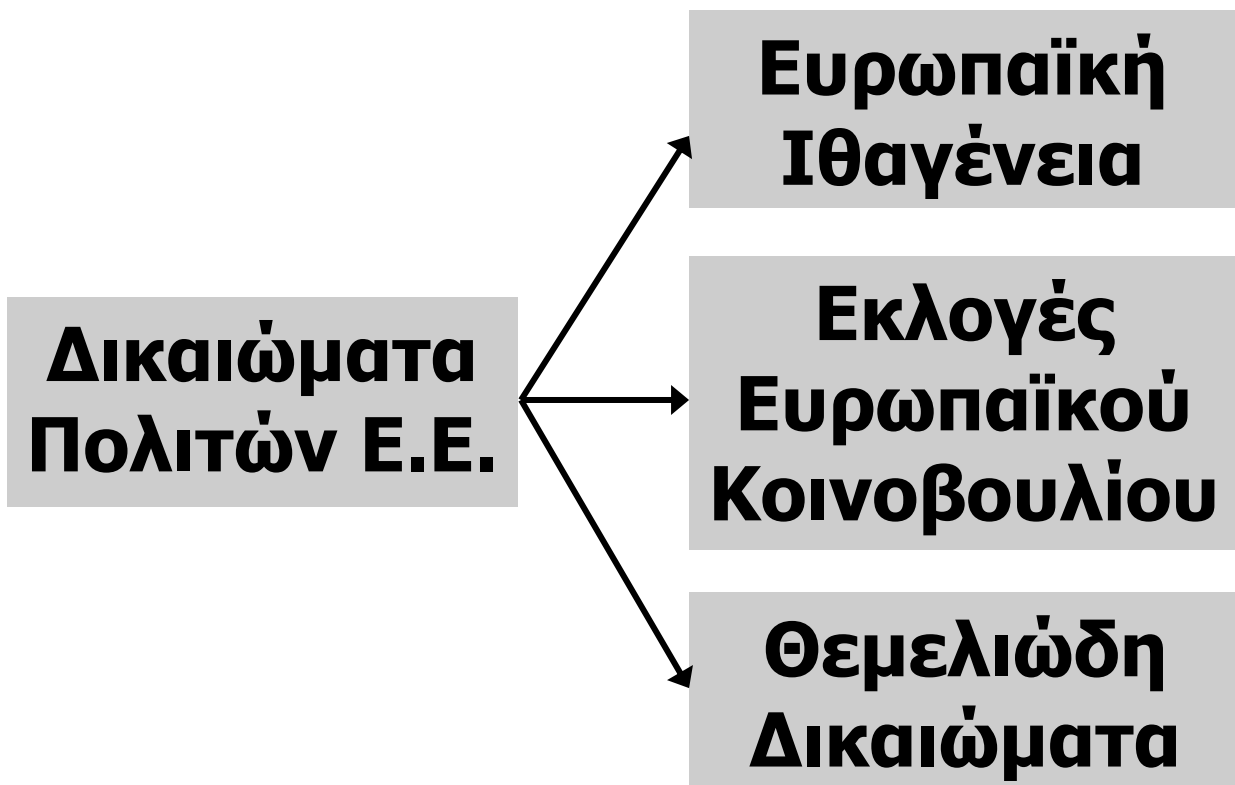
✎ Να συζητήσετε στην τάξη αυτά τα μέτρα.

**φωτ.13.19 Η ΕΕ
οργανώνει
προγράμματα α)
εθελοντισμού
για τους νέους
της Ευρώπης.**

✍ Να ενημερωθείτε γι' αυτά από τις ιστοσελίδες της ΕΕ και της Γ.Γ.Ν.Γ (www.neagenia.gr), β) ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα «Σωκράτης» για τα σχολεία της Ευρώπης. Να ενημερωθείτε (www.iky.gr) και να οργανώσετε πρόταση συμμετοχής και του δικού σας σχολείου.

Βασικές έννοιες μαθήματος

Εργασίες-δραστηριότητες

1. Να παρουσιάσετε στην τάξη πληροφορίες για την ιστορία, την πολιτική και τον πολιτισμό για τα 25 κράτη μέλη της ΕΕ μαζί με τις χώρες που βρίσκονται σε καθεστώς ένταξης ή καθεστώς διαπραγματεύσεων (Ρουμανία, Βουλγαρία, Τουρκία). Πληροφορίες μπορείτε να αντλήσετε και από το δικτυακό χώρο

της ΕΕ (www.europa.eu.int/hellas ή www.ee.gr). Ο κάθε μαθητής να παρουσιάσει μία χώρα σε μία κόλλα χαρτί Α3. Στη συνέχεια να αναρτήσετε όλο το υλικό στους πίνακες ανακοινώσεων της τάξης.

2. Αν και οι γυναίκες αποτελούν το 51% του συνολικού πληθυσμού των κρατών μελών της ΕΕ, η εκπροσώπησή τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την περίοδο 1999-2004, ανερχόταν σε ποσοστό 30%. Να αναζητήσετε τα αντίστοιχα ποσοστά γυναικείας εκπροσώπησης στο ευρωπαϊκό και στο ελληνικό Κοινοβούλιο σήμερα. Να συγκρίνετε και να σχολιάσετε τις τυχόν διαφορές.

3. Κάθε χρόνο, ευρωπαϊκές πόλεις των κρατών μελών ορίζονται ως πολιτιστικές πρωτεύουσες της Ευρώπης. Σκοπός αυτού του θεσμού

της ΕΕ είναι η προβολή των πολιτιστικών επιτευγμάτων αυτών των πόλεων και η συνειδητοποίηση από τους ευρωπαϊούς πολίτες της πλούσιας κληρονομιάς που μοιράζονται. Ποιες ελληνικές πόλεις έχουν επιλεγεί στο πλαίσιο αυτού του θεσμού μέχρι σήμερα; Να σχολιάσετε τις θετικές συνέπειες του θεσμού γι' αυτές τις πόλεις.

4. Κάθε χρόνο η ΕΕ προβάλλει ένα θέμα, με εκδηλώσεις σε όλα τα κράτη-μέλη. Ποιο θέμα προβάλλει η ΕΕ την τρέχουσα χρονιά; Να συγκεντρώσετε πληροφορίες από τον τύπο ή το διαδίκτυο και τους τοπικούς φορείς για το θέμα αυτό.

5. Από την τοπική σας κοινότητα και τον τύπο, να συγκεντρώσετε πληροφορίες και υλικό για ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα που αφορά

το περιβάλλον και εφαρμόζεται στη χώρα μας.

Κριτήριο αυτοαξιολόγησης του μαθητή

Α. Τελειώνοντας τη μελέτη και συζήτηση του κεφαλαίου και εφόσον κατανόησες τις καινούργιες έννοιες, θα πρέπει να μπορείς να απαντήσεις σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις. Σε όποιες συναντάς δυσκολία, συμβουλέψου και πάλι το αντίστοιχο μάθημα.

1. Ποια είναι τα κοινά πολιτιστικά στοιχεία που συνδέουν την Ελλάδα με την Ευρώπη;

2. Ποια είναι τα βασικά έσοδα και έξοδα στον προϋπολογισμό της ΕΕ;

3. Συμπλήρωσε τις λέξεις που εξηγούν τα αρκτικόλεξα:

ΕΕ Ε _____ Ε _____

ΕΟΚ Ε _____ Ο _____
Κ _____
ΟΝΕ Ο _____ Ν _____
Ε _____

4. Μια ομάδα από τουρίστες, που αποτελείται από Ιταλούς, Σουηδούς, Άγγλους, Γάλλους, Γερμανούς και Δανούς, φτάνει στο αεροδρόμιο του ελληνικού. Ποιοι από αυτούς θα χρειαστεί να αλλάξουν τα εθνικά τους νομίσματα με ευρώ;

5. Ποιοι είναι οι δύο βασικοί στόχοι της ενιαίας ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής;

Β. Να βάλεις σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση:

1. Στο Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ συμμετέχει από κάθε κράτος:

α. ο αντίστοιχος με το θέμα που συζητείται Υπουργός

β. ένας ευρωβουλευτής
γ. ένας ειδικός στο θέμα που
συζητείται επιστήμονας

2. Μεταξύ των χωρών που εντάχθη-
καν στην ΕΕ με τη μεγάλη διεύρυν-
ση του 2004, ήταν:

α. Η Ρωσία και η Γεωργία

β. Η Μάλτα και η Τσεχία

γ. Η Σουηδία και η Αυστρία

Γ. Να γράψεις στο κενό αριστερά
της Α΄ Στήλης δεδομένων, το γράμ-
μα των δεδομένων της Β΄ Στήλης
που ταιριάζει:

A	B
_____ 1957	α. ένταξη Ελλάδας στην ΕΟΚ
_____ 1981	β. ίδρυση ΕΕ
_____ 1992	γ. μεγάλη διεύρυνση της ΕΕ
_____ 2002	δ. αντικατάσταση εθνικών νομισμά- των με το ευρώ

2004

ε. ίδρυση ΕΟΚ

Δ. Τώρα, χαρακτηρίσε τις παρακάτω προτάσεις σωστές ή λανθασμένες,

1. Οι επίτροποι της ΕΕ διορίζονται από τις Κυβερνήσεις των κρατών-μελών

2. Στον προϋπολογισμό της ΕΕ συμμετέχουν με ίσες εισφορές όλα τα κράτη-μέλη

3. Οι έλληνες ευρωβουλευτές στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτελούν μια εθνική ομάδα

4. Τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να ακολουθούν τους κανονισμούς και οδηγίες της ΕΕ

5 . Ο συνοριακός έλεγχος για τους πολίτες της ΕΕ έχει καταργηθεί σε όλα τα κράτη-μέλη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ 4ου ΤΟΜΟΥ

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΝΟΤΗΤΑ ΙΙ: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ

12 Δικαιώματα και Υποχρεώσεις....6

13 Ευρωπαϊκή Ένωση83

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν βιβλιόσημο προς απόδειξη της γνησιότητάς τους. Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δε φέρει βιβλιόσημο, θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7, του Νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946, 108, Α΄).

***Απαγορεύεται η αναπαραγωγή
οποιοδήποτε τμήματος αυτού του
βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα
(copyright), ή η χρήση του σε
οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή
άδεια του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.***

